

1 החסידות **שְׁעַל-יְדֵי הַעֲבוּדָה** שהאדם עובד את ה' **בְּשִׁלְשַׁת הַקְּוִינ** 41
 2 **שְׁנֹזְכְרוּ בְּפִסּוּק זֶה**, ה' אומר **"וְאִשָּׁם דְּכָרִי** דברי התורה **בְּפִיךָ** 42
 3 כפי האדם הלומד, **וּבְצֵל יְדֵי כְּסִיתִיךָ**, רמז לצדקה וגמילות חסדים כמו
 4 הנותן בגד לעני **לְנִטֵעַ שְׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ**" רמז לעבודת הקרבנות,
 5 כדלהלן, **"וְאִשָּׁים דְּכָרִי בְּפִיךָ"**
 6 - זו תורה, **דְּכָר הַיּוֹי'** הנרמז
 7 במילה "דברי" זו **הַלְכָה**, דְּהִינּוּ
 8 התורה⁹, **וּכְמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ**
 9 ז"ל¹⁰ בגמרא **מְשַׁחֲרַב בֵּית-**
 10 **הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְבִּי"ה**
 11 **בְּעוֹלָמוֹ אֵלָא אַרְבַּע אַמּוֹת**
 12 **שֶׁל הַלְכָה**. **"בְּצֵל יְדֵי**
 13 **כְּסִיתִיךָ"** - זו גְּמִילוֹת-
 14 **חֲסִדִים**, וענין הצדקה וגמילות
 15 חסדים רומז על **כְּלָלוֹת הַמִּצְוֹת**¹¹
 16 המעשיות, **שְׁנֹקְרָאוֹת בְּשֵׁם**
 17 **לְבוּשִׁים** (כְּמוֹ **שְׁפָתוֹב**
 18 **בִּתְנַיָא**¹² באגרת הקדוש, שם מבואר
 19 "אך מודעת זאת מה שאמר הארז"ל
 20 שכל אדם מישראל צריך לבוא
 21 בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג
 22 מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה
 23 להשלים לבושי נפשו ולתקנם... כדי
 24 להלביש כל תרי"ג בחינות וכוחות
 25 שבנפשו... כי להיות שנפש רוח ונשמה
 26 שבאדם הן בחינת נבדאים ואי אפשר
 27 לשום נברא להשיג שום השגה בבורא
 28 ויוצר הכל אין-סוף ברוך-הוא... לא
 29 יכלה הנפש או הרוח ונשמה למסבל
 30 האור כי טוב ומתוק האור וכו', כמו
 31 שכתוב לחזות בנועם ה' לשון נעימות
 32 ועריכות ומתיקות ותענוג עצום לאין
 33 קץ... ואין בכוחה לקבל הנעימות
 34 ועריכות הצחצחות שלא תצא מנרתקה

1 נאמר בנבואת ישעיה, בפסוק החותם את ההפטרה של 'שבת חזון':
 2 **צִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה** מיד הגוים שכבשו אותה **וְשִׁבְיָהּ** לפי
 3 אחד הפירושים, היהודים השבים לציון יפרו מהגלות **בְּצִדְקָה**¹. **הִנֵּה**
 4 **בְּחַבְת "וְשִׁבְיָהּ" פָּרְשׁוּ מִפְּרָשֵׁי הַתַּנְ"ךְ שֶׁהִיא מְלִשׁוֹן**
 5 **הַשְּׂבָחָה**² תורה **או עֲשֵׂית**
 6 **תְּשׁוּבָה**³. **וְרַבְּנֵי הָאֲדַמְו"ר** הזקן
 7 **בְּלִקוּטֵי תוֹרָה**⁴ ספר מאמרי
 8 חסידות שלו על פרשיות התורה
 9 בחומשים ויקרא-במדבר-דברים (ושיר
 10 השירים) **פָּרַשׁ דְּקֹאֵי** שהמילה
 11 "ושביה" מכוננת **עַל אֱלוֹ האנשים**
 12 **שֶׁהֵם שְׂבוּיִים מִמֶּשׁ וְצָרִיךְ**
 13 **לְהוֹצִיאֵם מִן הַשְּׂבָיָה**
 14 **"(שְׂבִיָּה" מְלִשׁוֹן 'שְׂבִיָּה')**.
 15 **וּפְרֹשׁ צִיּוֹן "תִּפְדֶּה" הִינּוּ**
 16 **יְרוּשָׁלַיִם נִמְצְאוֹת בְּמִקּוּמָה**
 17 **וְצָרִיךְ רַק לְפָדוּתָהּ** מיד האויב.
 18 **וּמִשְׁמַעוֹת הַפִּסּוּק הִיא**
 19 **שְׁמַדְבָּר אֹדוֹת שְׁנֵי עֲנִינִים**⁵
 20 **שְׁנֵים. יִשְׁנוּ עֲנִינָן שְׁנִמְצָא**
 21 **בְּשִׁבְיָהּ** בשבי כפשוטו **וְצָרִיךְ**
 22 **לְהַשִּׁיב** להחזיר **אוֹתוֹ מִן**
 23 **הַשְּׂבָיָה** בחזרה למקומו ועל כך
 24 נאמר "ושביה בצדקה". **וְיִשְׁנוּ עֲנִינָן**
 25 **"צִיּוֹן" שְׂבוּ נֶאֱמַר הַלְשׁוֹן**
 26 **"תִּפְדֶּה"** ולא נזכר בו לשון השבה
 27 וחזרה, **לְפִי שֶׁ"צִיּוֹן" נִמְצְאוֹת**
 28 **בְּמִקּוּמָה, וְצָרִיךְ רַק לְפָדוּתָהּ**
 29 **ועל זה נאמר "ציון במשפט תפדה"**.
 30 **וְהָעֲנִינָן בְּזָה**, על-פי חסידות
 31 **דְּהִנֵּה בְּחִינַת "צִיּוֹן" קֹאֵי**
 32 **מכוננת לא רק על העיר ירושלים אלא**
 33 **גַּם-כֵּן עַל יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאֲמַר**
 34 **רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**⁶ **בְּחַלְמוֹד חֲזַרְנוּ**
 35 **עַל כָּל הַמִּקְרָא וְלֹא מְצָאוּנוּ**
 36 **בְּשׁוּם פְּסוּק שְׁנֹקְרָאוֹ יִשְׂרָאֵל**
 37 **"צִיּוֹן" אֵלָא זֶה**, רק בפסוק הבא
 38 **(שְׁנֹאֲמַר⁷ במקום אחר בישיעה)**
 39 **וְלֹאֲמַר לְצִיּוֹן עֲמִי אָתָּה**.
 40 **וְיִדְוַע הַבְּאוּר בְּזָה**⁸, בתורת

בס"ד. שבת פרשת דברים, שבת חזון (תשעה-באב נדחה), ה'תשח"ו

— בבוקר לפני התפילה, בחדרו הקדוש —

(הנחה בלתי מוגה)

1 **צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה**¹. **הִנֵּה**
 2 **בְּחַבְת "וְשִׁבְיָהּ" פָּרְשׁוּ מִפְּרָשֵׁי הַתַּנְ"ךְ**
 3 **שֶׁהִיא מְלִשׁוֹן הַשְּׂבָחָה**² **או עֲשֵׂית תְּשׁוּבָה**³. **וְרַבְּנֵי**
 4 **בְּלִקוּטֵי תוֹרָה**⁴ **פָּרַשׁ דְּקֹאֵי עַל אֱלוֹ שֶׁהֵם**
 5 **שְׂבוּיִים מִמֶּשׁ וְצָרִיךְ לְהוֹצִיאֵם מִן הַשְּׂבָיָה**
 6 **"(שְׂבִיָּה" מְלִשׁוֹן 'שְׂבִיָּה')**. **וּפְרֹשׁ "תִּפְדֶּה" הִינּוּ**
 7 **שְׁנִמְצָאוֹת בְּמִקּוּמָה וְצָרִיךְ רַק לְפָדוּתָהּ**.
 8 **וּמִשְׁמַעוֹת הַפִּסּוּק הִיא שְׁמַדְבָּר אֹדוֹת שְׁנֵי**
 9 **עֲנִינִים**⁵. **יִשְׁנוּ עֲנִינָן שְׁנִמְצָא בְּשִׁבְיָהּ וְצָרִיךְ**
 10 **לְהַשִּׁיב אוֹתוֹ מִן הַשְּׂבָיָה**. **וְיִשְׁנוּ עֲנִינָן "צִיּוֹן" שְׂבוּ**
 11 **נֶאֱמַר הַלְשׁוֹן "תִּפְדֶּה", לְפִי שֶׁ"צִיּוֹן" נִמְצְאוֹת**
 12 **בְּמִקּוּמָה, וְצָרִיךְ רַק לְפָדוּתָהּ**.
 13 **וְהָעֲנִינָן בְּזָה**, דְּהִנֵּה בְּחִינַת "צִיּוֹן" קֹאֵי גַם-כֵּן
 14 **עַל יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**⁶
 15 **חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַמִּקְרָא וְלֹא מְצָאוּנוּ שְׁנֹקְרָאוֹ**
 16 **יִשְׂרָאֵל "צִיּוֹן" אֵלָא זֶה**, (שְׁנֹאֲמַר⁷) **וְלֹאֲמַר**
 17 **לְצִיּוֹן עֲמִי אָתָּה**. **וְיִדְוַע הַבְּאוּר בְּזָה**⁸, **שְׁעַל-יְדֵי**
 18 **הַעֲבוּדָה בְּשִׁלְשַׁת הַקְּוִינ שְׁנֹזְכְרוּ בְּפִסּוּק זֶה**,
 19 **"וְאִשָּׁם דְּכָרִי בְּפִיךָ, וּבְצֵל יְדֵי כְּסִיתִיךָ, לְנִטֵעַ**
 20 **שְׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ"**, **"וְאִשָּׁים דְּכָרִי בְּפִיךָ"** - זו תורה, **דְּכָר הַיּוֹי'** זו **הַלְכָה**,
 21 **דְּהִינּוּ הַתּוֹרָה**⁹, **וּכְמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**¹⁰ **מְשַׁחֲרַב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְבִּי"ה**
 22 **בְּעוֹלָמוֹ אֵלָא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַלְכָה**. **"בְּצֵל יְדֵי כְּסִיתִיךָ"** - זו גְּמִילוֹת-
 23 **חֲסִדִים, כְּלָלוֹת הַמִּצְוֹת**¹¹, **שְׁנֹקְרָאוֹת בְּשֵׁם לְבוּשִׁים** (כְּמוֹ **שְׁפָתוֹב בִּתְנַיָא**¹²)

(1) ישעי' א, כז. (2) מצו"ד. (3) פירש"י עה"פ. (4) פרשתנו (דברים) - ד"ה ציון במשפט תפדה (א, ג"ד). (5) ראה גם אוה"ת: פרשתנו (דברים) ע' לו; נ"ך ע' צו. ועוד. (6) ירושלמי תענית פ"ד סוף ה"ב. מגילה פ"ג סוף ה"ו. וכ"ה בזח"ג לה, א. (7) ישעי' נא, טז. (8) אוה"ת שם (מקרבן העדה לירושלמי שם). סד"ה ציון תער"ב; עדר"ת (המשך תער"ב ח"א ע' עז ואילך; ע' תקעא). ועוד. (9) שבת קלח, ב ובפירש"י. (10) ברכות ח, א. (11) ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. תניא פל"ז (מח, ב). (12) אגה"ק סכ"ט.

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ותחבטל ממציאותה כנר באבוקה, אם לא שמבחינת אור זה עצמו תשתלשל
 2 ותימשך ממנו איזו הארה מועטת בדרך השתלשלות מדריגה אחר מדרגה
 3 בצמצומים רבים, עד שייכרא ממנה לבוש אחד נברא מעין מהות אור זה
 4 להלביש הנפש רוח ונשמה, ודרך לבוש זה שהוא מעין אור זה תוכל להיות
 5 מזוי אור זה ולהשיגו ולא תתבטל
 6 ממציאותה וכמשל הרואה בשמש דרך
 7 עשית זכה ומאירה...") ובשם
 8 צל¹³. והמצוות נקראות גם בשם
 9 'צלי' ועל זה נאמר 'ובצל ידי כיסיתני',
 10 והמשך הכתוב, "לִנְטַע שָׁמַיִם
 11 וְלִיסַד אֶרֶץ" - אלו הקרִבֵנוֹת,
 12 שְׁבוֹכֵיהֶם מִתְקַיְמִים שָׁמַיִם
 13 וְאֶרֶץ¹⁴, הנה על-ידי
 14 העבודה בשלשה קוין אלו,
 15 קו התורה, דבר ה' זו הלכה, קו גמילות
 16 חסדים וכללות המצוות, וקו העבודה,
 17 הקרבנות נעשים ישָרָאל
 18 בבחינת "ציון". אָמֵנָם,
 19 בישָרָאל גופא עצמם יש שתי
 20 מְדַרְגוֹת ודרגות שונות, בחינת
 21 "ציון" ובחינת "ושְׁבִיָה" כפי
 22 שממשיך ומבאר.
 23 "ציון" הוא מְלֻשׁוֹן סִימָן,
 24 כְּמֵאמֶר¹⁵ זוהר שרבי שמעון בר
 25 יוחאי שהיה בביטול מוחלט לאלוקות
 26 ללא כל תחושה של יישות עצמית,
 27 אמר על עצמו אָנָּה סִימָנָא
 28 בְּעֵלְמָא אני סימן בלבד, וְקֵאִי
 29 ודרגה זו בבני ישראל הנקראת 'ציון',
 30 סימן, מכונת על הַנְּפֶשׁ הנשמה
 31 הָאֱלֹקִית שֶׁהִיא בִּבְחִינַת סִימָן
 32 לְאָדָם הָעֲלִיּוֹן, הקודש-ברוך-הוא
 33 הנקרא 'אדם העליון' כְּמוֹ
 34 שְׁתּוֹבָב¹⁶ בתורה, לגבי בריאת אדם
 35 הראשון נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
 36 כְּדְמוּתֵנוּ, שֶׁהוּא האדם שלמטה
 37 בעולם הזה בְּצֵלֶם וְדְמוּת בְּדוּגְמַת
 38 ובדמיון הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה
 39 לגבי ה'פידיון' של הנשמה האלוקית נֵאמַר "ציון גו' תפדה", פְּדִיָה
 40 בְּלִבְדּוֹ ולא נזכר לשון של יציאה מהשבי, כִּי מִצַּד הַנְּפֶשׁ הָאֱלֹקִית
 41 לֹא שָׁף עֲנָן הַשְּׁבִיָה כָּלֵל, והיא מעולם לא 'נשבית' בידי הכוחות
 42 שאינם מצד הקדושה שְׁהָרִי כאמור בספר התניא גַּם אפילו בשַׁעַת

הַחֲטָא הֵיטָה בְּאִמְנָה אֲתוּ וְתִבְרָךְ¹⁷ והנשמה מצידה נשאת תמיד
 כְּנֵאמֹנֹת וּבְדַבְרֵיכֶן לֵאלֹקוֹת, וְצִרְיָךְ רַק לְפִדּוֹתָהּ, הֵינּוּ לְגִלוֹתָהּ מִן
 הַהֶעָלֶם כי אמנם איננה נפרדת מהדבוקות באלוקות אבל במצב רוחני ירוד
 הקשר שלה לאלוקות נעלם, והפרייה היא גילוי ההעלם המכסה ומסתיר על
 הנשמה. אָכֵל מִצַּד הַנְּפֶשׁ
 הַבְּהִמִית וְהַגּוֹף, הֵנָּה פֶּאֶשֶׁר
 חֲטָא וּפְגַם וְעִבַר אֶת הַדְּרָךְ,
 אֲזִי הוּא בְּשִׁבְיָה וּנְמַצָּא תחת
 ממשלת הצד שאינו צד הקדושה,
 וְצִרְיָךְ לְהַשִּׁיבּוֹ לַחֲזוּר אֹתוֹ לַצַּד
 הקדושה כפי שהיה לפני החטא. וְעַל
 זֶה על היציאה של הגוף והנפש
 הַבְּהִמִית מֵהַשְּׁבִי כְּמֵאמֶר "וְשִׁבְיָה
 בְּצִדְקָה", מֵהַשְּׁאִי־בֶן "ציון
 (ש)בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה" תיפדה
 בלבד, כאמור לעיל, והפרייה היא על-
 ידי 'משפט', כפי שממשיך ומבאר.
 דְּהֵנָּה, "מִשְׁפָּט" קֵאִי מכוון
 על התורה, כְּמוֹ שְׁתּוֹבָב¹⁸
 בתורה לגבי חזרת שר המשקים של
 פרעה מלך מצרים לתפקידו ככתחילה
 כְּמִשְׁפַּט הָרֵאשׁוֹן, וְתִרְגַּם
 אונקלוס "כִּהְלַכְתָּא
 קְדַמִּיתָא"¹⁹, כהלכה הראשונה,
 ומכאן יש רמז שמשפט' היינו הלכות
 התורה, ו"צִדְקָה" קֵאִי מכוון על
 המצוות, שְׁפַל הַמְצוֹת המעשיות
 נִקְרְאוּ בְּשֵׁם צִדְקָה²⁰, וּבְכָל
 תְּלִמּוּד יְרוּשְׁלָמִי נִקְרְאָת
 מְצוֹת צִדְקָה בְּשֵׁם מְצוֹה
 סֵתֵם¹¹ וגם מזה מובן ש'צדקה'
 ורמוזת לכל המצוות.
 וְהֵנָּה, הַהֶפְרֵשׁ הַהִבְדֵּל בֵּין
 תּוֹרָה לְמְצוֹת הוּא, שֶׁהַתּוֹרָה
 הִיא 'לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם',
 לְהִיטָה בְּרוּחָנִיּוֹת, שהרי כל
 מְצִיאוֹת הַתּוֹרָה הִיא דְּבַר רוחני
 וְהַמְצוֹת הֵן 'לְחֵם מִן הָאָרֶץ',
 לְהִיטָה בְּדַבְרֵים גְּשָׁמִיִּים שהרי קיום המצוות המעשיות הוא בדברים
 גשמיים כמו יציאת מצמר וכד', וְכִידּוּעַ שְׁגֵם אפילו מְצוֹת שֶׁהֵן חוֹבַת
 הַלְּבָבוֹת, דְּבָרִים הַתְּלוּיִים בְּשִׁכּוֹל וּבִרְגֵשׁ כְּמוֹ מְצוֹת לִימּוּד הַתּוֹרָה וּמְצוֹת
 אַהֲבַת ה' וִירַאת ה' וְכֵן מְצוֹת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל צְרִיכוֹת לְהִיטָה נְרָגְשׁוֹת

(13) ראה אוה"ת בא ח"ז ע' ב'תרכג. ובכ"מ. 14) קה"ע לירושלמי שם. 15) זח"א רכה, א. 16) בראשית א, כו. 17) תניא ספכ"ד. 18) וישב מ, יג. 19) לקו"ת פרשתנו שם. 20) תו"א מקץ לח, ג. מב, ג. לקו"ת שה"ש מד, ג. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְתִדְרוֹרוֹת בָּלֵב וּמַחַ הַגְּשָׁמִים²¹ וְלִקְבַל בִּיטוּי בְּבֶשֶׂר הַמּוֹת וְהַלֵּב מִמֶּשׁ,
 2 כִּמְבוֹאֵר בַּחֲסִידוֹת. וְלִכֵּן פְּדִיתָ הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית מִן הַהֶעֱלֵם אֶל הַגִּילּוּי,
 3 כְּאִמּוֹר נַעֲשִׂיתָ עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה - רוּחַנִיּוֹת, וְהַשְּׁבַת הַנֶּפֶשׁ
 4 הַבְּהִמִית וְהַגּוֹף מֵהַסְטֵרָא-אַחֲרָא בַחֲזֵרָה אֶל הַקְּדוּשָׁה נַעֲשִׂיתָ עַל-יְדֵי
 5 הַמַּצּוֹת הַמְלַבְּשׁוֹת בְּדָבָרִים
 6 גְּשָׁמִיִּם. וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁעַל
 7 הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כַּדִּי לַהֲגִיעַ לַפְּדִיָּה שֶׁל
 8 הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית וְהַשְּׁבָה שֶׁל הַגּוֹף
 9 וְהַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית הוּא שְׁבַתְחֻלָּה
 10 בְּשֶׁלֶב רֵאשׁוֹן צְרִיכָה לִהְיוֹת
 11 פְּדִיתָ הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית, וְגַם
 12 אֶפְיִלוּ כַּאֲשֶׁר הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית
 13 הִיא בְּגִלּוּי אֶצְלוֹ וְכִבֵּר נִפְדָּתָה,
 14 הָרִי תִּכְלִית יְרִידַת הַנֶּפֶשׁ
 15 מִמְּקוֹרָה וְשׁוֹרְשָׁה לַמַּעֲלָה בְּאֱלֹקִיּוֹת
 16 לִהְיוֹת מְלוּבַשֶׁת בְּנֶפֶשׁ הַבְּהִמִית וּבִגּוֹף
 17 גַּשְׁמִי בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא בְּשָׁבִיל
 18 בְּרוּר הַגּוֹף וְנֶפֶשׁ הַבְּהִמִית וְלֹא
 19 לְצוּרֵן תִּיקוֹן הַנִּשְׁמָה עֲצֻמָּה, וְלִכֵּן
 20 כַּאֲשֶׁר הוּא מְגַלֵּה אֶת נִשְׁמָתוֹ,
 21 אֲזִי אַחֲרַי מִכֵּן הָאָדָם עוֹבֵד
 22 עֲבוֹדָתוֹ לְבָרֵךְ לַהֲפִידֵי אֶת הַטּוֹב
 23 מֵהָרַע אֶת נִפְשׁוֹ הַבְּהִמִית. וְכֵן
 24 הוּא גַם בְּעֵנֵי הַתּוֹרָה שֶׁעַל יְדֵי
 25 הִיא פְּדִיַת הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית וּמַצּוֹת
 26 שֶׁעַל-יְדֵי הִיא הַשְּׁבַת הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ
 27 הַבְּהִמִית, שְׁבַתְחֻלָּה מִמְּטֵרָה וְהַכּוֹנֵה
 28 שֶׁל לְמוֹד הַתּוֹרָה הוּא בְּשָׁבִיל
 29 קִיּוּם הַמַּצּוֹת, כְּמֵאֲמֹר
 30 רְבוּתֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא גְּדוֹל
 31 תְּלָמוֹד וְגִדּוּלְתוֹ שֶׁל לִימוֹד הַתּוֹרָה
 32 הִיא שְׁמִיבֵי לִידֵי מַעֲשֵׂה²²,
 33 קִיּוּם הַמַּצּוֹת, וְהַלּוֹמֵד וְאִינוֹ
 34 עוֹשֶׂה מוּטָב שְׁלֹא לְמַד, וְנִחַ
 35 לוֹ עֲדִיף שְׁתַּהַפֵּף שְׁלִיתוֹ עַל
 36 פְּנֵי²³ וְלֹא יִיּוֹלֵה, כִּי תִּכְלִית
 37 לְמוֹד הַתּוֹרָה הוּא בְּשָׁבִיל
 38 קִיּוּם הַמַּצּוֹת. וְזֶהוּ סֵדֶר
 39 הָעֲבוֹדָה, שְׁבַתְחֻלָּה הַתְּחִלָּה
 40 הַעֲבוּדָה הִיא "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט
 41 תִּפְדָּה", שְׁהוּא עֵנֵי

1 הַמַּצּוֹת הַמְלַבְּשׁוֹת בְּדָבָרִים
 2 הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית נַעֲשִׂיתָ עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה -
 3 רוּחַנִיּוֹת, וְהַשְּׁבַת הַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית וְהַגּוֹף נַעֲשִׂיתָ
 4 עַל-יְדֵי הַמַּצּוֹת הַמְלַבְּשׁוֹת בְּדָבָרִים גְּשָׁמִיִּם.
 5 וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה הוּא שְׁבַתְחֻלָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת
 6 פְּדִיתָ הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית, וְגַם כַּאֲשֶׁר הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית
 7 הִיא בְּגִלּוּי אֶצְלוֹ, הָרִי תִּכְלִית יְרִידַת הַנֶּפֶשׁ הוּא
 8 בְּשָׁבִיל בְּרוּר הַגּוֹף וְנֶפֶשׁ הַבְּהִמִית, וְלִכֵּן כַּאֲשֶׁר
 9 הוּא מְגַלֵּה אֶת נִשְׁמָתוֹ, אֲזִי עוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ לְבָרֵךְ
 10 אֶת נִפְשׁוֹ הַבְּהִמִית. וְכֵן הוּא גַם בְּעֵנֵי הַתּוֹרָה
 11 וּמַצּוֹת, שְׁבַתְחֻלָּה לְמוֹד הַתּוֹרָה הוּא בְּשָׁבִיל קִיּוּם
 12 הַמַּצּוֹת, כְּמֵאֲמֹר רְבוּתֵינוּ ז"ל גְּדוֹל תְּלָמוֹד
 13 שְׁמִיבֵי לִידֵי מַעֲשֵׂה²², וְהַלּוֹמֵד וְאִינוֹ עוֹשֶׂה
 14 מוּטָב שְׁלֹא לְמַד, וְנִחַ לוֹ שְׁתַּהַפֵּף שְׁלִיתוֹ עַל
 15 פְּנֵי²³, כִּי תִּכְלִית לְמוֹד הַתּוֹרָה הוּא בְּשָׁבִיל
 16 קִיּוּם הַמַּצּוֹת. וְזֶהוּ סֵדֶר הָעֲבוֹדָה, שְׁבַתְחֻלָּה
 17 "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה", שְׁהוּא עֵנֵי הַמַּשְׁכָּה
 18 מִהֶעֱלֵם אֶל הַגִּילּוּי, וְאַחֲרֵיכֵן "וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה",
 19 שְׁהוּא עֵנֵי הַמַּשְׁכָּה מִן הַרוּחַנִיּוֹת אֶל
 20 הַגְּשָׁמִיּוֹת.

(ב) וְלִהְבִּין בְּתוֹסֶפֶת בְּאִוֵּר מַעֲלַת לְמוֹד הַתּוֹרָה,
 21 שְׁהִיא הַתְּחִלָּה כְּלָלוֹת הָעֲבוֹדָה שֶׁל
 22 הַפְּדִיּוֹן וְהַשְּׁבָה, יוֹכֵן זֶה מַעֲנֵן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ,
 23 דְּכִיּוֹן שְׁ"מִשְׁחָרֵב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְבִּי"ה
 24 בְּעוֹלָמוֹ אֵלֹא אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל הַלְּכָה, הָרִי מוֹכֵן
 25 שְׁבִית-הַמִּקְדָּשׁ וְתוֹרָה עֲנִינָם אֶחָד. דְּהִנֵּה²⁴,
 26 בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ עוֹנִים אֶמֶן, אֵלֹא הָיוּ
 27 אֲוִמְרִים "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכּוֹתוֹ לְעוֹלָם
 28 אֶמֶן, כְּמֵאֲמֹר רְבוּתֵינוּ ז"ל²⁶ גְּדוֹל הָעוֹנָה אֶמֶן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ, וּמִדּוֹע
 29 וְצִרִיךְ לְהִבִּין, הָרִי גְּדֻלָּה מַעֲלַת עֲנִית
 30 אֶמֶן, כְּמֵאֲמֹר רְבוּתֵינוּ ז"ל²⁶ גְּדוֹל הָעוֹנָה אֶמֶן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ, וּמִדּוֹע
 31 בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ עוֹנִים אֶמֶן.

(21) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 282. וש"נ. ד"ה באתי לגני תשי"ב פ"ד. ד"ה הנ"ל תשי"ט פ"ה (תו"מ סה"מ שבט ע' רפא, ע' רצט). וש"נ. (22) קידושין מ, ב. (23) ירושלמי ברכות פ"א ה"ב. (24) בכל הבא לקמן - ראה סה"מ תרל"ד ע' עדר ואילך. (25) ברכות סג, א. (26) שם נג, ב. סוף נזיר.

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אף הַעֲנִין הוּא, הטעם שבמקדש לא היו אומרים 'אמן' אלא 'ברוך שם'
 2 יובן על-פי תוספת ביאור במעלת בית המקדש בדברי חכמינו ז"ל דְּהִנְּהָ
 3 אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²⁷ בגמרא גְּדוּלִים מַעֲשֵׂה צַדִּיקִים כּמוֹן
 4 מטוים יוֹתֵר מַמְעֲשֵׂה שְׁמַיִם וְאָרֶץ שְׂבֵרָה הַקְדוּשׁ-בִּירוּךְ-הוּא. דָּאֵלוּ
 5 בַּמַּעֲשֵׂה שְׁמַיִם וְאָרֶץ, כְּתִיב²⁸
 6 בִישׁעִיה אֶף יָדִי (יְד אַחַת) יְדוּ
 7 שֶׁל הַקְדוּשׁ-בִּירוּךְ-הוּא, כּבִּיכּוֹל, יְסֻדָּה
 8 אָרֶץ וַיִּמְיֵנִי טַפְחָה שְׁמַיִם.
 9 וְאֵלוּ בַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיהֶם שֶׁל
 10 צַדִּיקִים, כְּתִיב²⁹ מְכוֹן
 11 לְשִׁבְתֶּךָ פְּעֻלָּתְ ה', מִקְדָּשׁ
 12 (מַעֲשֵׂה יְדֵי צַדִּיקִים הוּא)
 13 אֲדִי כּוֹנְנוּ יְדֶיךָ (שְׁתֵּי יָדַיִם).
 14 וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³⁰ עוֹד
 15 בַּמַּעֲלֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ גְּדוּל מִקְדָּשׁ
 16 שְׁתַּתָּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת שְׁתֵּי
 17 מִילִים שֶׁל שְׁמוֹת הַקְדוּשִׁים (הַיְוִי
 18 וְאֲדֹנָי), שְׁנֹאֲמַר פְּעֻלָּתְ הַיְוִי,
 19 מִקְדָּשׁ (מַעֲשֵׂה יְדֵי צַדִּיקִים
 20 הוּא) אֲדֹנָי.
 21 וְהַעֲנִין הוּא, דְּהִנְּהָ הַתְּהוּוֹת
 22 הַעוֹלָם הַזֶּה הִיא מִשְׁם אֱלֹקִים,
 23 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב³¹ בְּרֵאשִׁית בְּרֵא
 24 אֱלֹקִים, הַשֵּׁם שֶׁל מִידַת הַרִין
 25 וְהַגְּבוּרָה שֶׁמִּמֶּנָּה בֹא עֲנִיין צִמְצוּם
 26 וּמַעֲוֹט הָאוֹר הָאֱלוּקִי וְהִנְנוּ לְפִי
 27 שְׁהַעוֹלָם הַזֶּה הוּא מְגָבֵל, וַיֵּשׁ
 28 גְּבוּל לַגּוֹדֵל שֶׁלוּ מֵאָרֶץ לְרַקִּיעַ
 29 מִהֲלַךְ חֲמֵשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה, בֵּין
 30 רַקִּיעַ לְרַקִּיעַ מִהֲלַךְ חֲמֵשׁ-
 31 מֵאוֹת שָׁנָה³² וְלֹא יוֹתֵר. וְגַם
 32 אֶפְיֵלוּ גֵן-עֵדֶן שֶׁהוּא עוֹלָם רוּחָנִי
 33 וְאִין לוֹ גְּבוּלוֹת וּמִידוֹת וּמְרַחֲקִים
 34 גְּשָׁמִיִים שְׁעֲנִינּוּ שֶׁל גֵן-עֵדֶן הוּא
 35 הַכֶּנֶת וְהַשְּׁגָת אֱלֹקוֹת עַל-יְדֵי
 36 הַנִּשְׁמוֹת הַנִּמְצָאוֹת בּוֹ, הַיְוִי מִזֶּה
 37 גּוֹפֵא מוֹזֵה עֲצוּמוֹ שְׁעִינּוּ הוּא הַכֶּנֶה
 38 וְהַשְּׁגָה מוֹכַח שֶׁהוּא גֵן-עֵדֶן עֲנִין
 39 שֶׁל הַגְּבֻלָּה, כִּי הַשְּׁגָה הַכֶּנֶה
 40 הַנִּקְלָט וְנִתְפַסֵּת בְּכִלּוֹ וּבִכּוֹלֵת
 41 הַקְּלִיטָה שֶׁל הַמְּבִין וּמְשִׁיג הִיא
 42 בְּחִינַת גְּבוּל, וּבְכַדִּי שְׁתֵּהִיגָה

הַתְּהוּוֹת שֶׁל עוֹלָמוֹת, הֵן גְּשָׁמִיִים וְהֵן רוּחָנִיִּים, הַגְּבוּל מְבַלֵּי-גְבוּל,
 בְּרֵאשִׁית עוֹלָמוֹת מוֹגְבֵלִים מֵהָאוֹר הָאֱלוּקִי הָאִין סוֹף וּבִלִּי גְבוּל הַיְוִי זֶה
 עַל-יְדֵי הַצִּמְצוּם וְהַעֲלָם מִשְׁם אֱלֹקִים. וְזֶהוּ שְׁבָבֵל
 שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית נִזְכָּר רַק שֵׁם אֱלֹקִים, וְרַק בְּיוֹם הַשֶּׁשֶׁת
 נִזְכָּר גַּם שֵׁם הַיְוִי, הַשֵּׁם שֶׁל מִידַת הַחֶסֶד וְהַיְלוּוִי, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב³³ בְּיוֹם עֲשׂוֹת הַיְוִי אֱלֹקִים אֲרֶץ וְשְׁמַיִם. וַיִּתְּרָה
 מִזֶּה, לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁפֵּרַט לִשְׁם אֱלֹקִים נִזְכָּר גַּם שֵׁם הַיְוִי, אֲלֵא שֶׁלִּגְבִי
 סוּם מַעֲשֵׂה הַבְּרִיאָה נֹאמַר כְּמוֹ שְׁפָתוֹב³⁴ וַיְכַל אֱלֹקִים,
 וְהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַפְּסוֹק הִיא שְׁכָלוּ הַסְּתִימוֹ הַצִּמְצוּמוֹת
 וְהַעֲלָמוֹת עַל הָאוֹר הָאֱלוּקִי הָאִין סוֹף שֶׁמְקוֹרֵם הוּא מִשְׁם אֱלֹקִים³⁵.
 וְהִנְנוּ, שְׁבִשְׁשֵׁת יָמֵי הַחוּל הִיא הַיְרִידָה שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוּקִי
 מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה, וְכִמְשַׁל אָדָם הַבוֹנֵה בְּנִין, שְׁגַם חֲכָמָתוֹ
 שֶׁמִּצַּד עֲצֻמָּה הִיא נְעִלֵת וּמְרוּמַמַּת מִמְּלֹאכָה גְּשָׁמִית פְּשוּטָה
 יוֹרֶדֶת וּמִתְלַבֶּשֶׁת בְּעֵשִׂיָּה שֶׁהִיא דְּבַר נְחוּת לְעוֹמַת הַשְּׁכַל
 וְהַחֲכָמָה. מֵה-שְׁאִינֵן בְּשִׁבְתָּ הוּא עֲנִין הַעֲלִיָּה הַהֲתַעֲלוֹת שֶׁל
 הַבְּרִיאָה מִלְּמַטָּה לְמַעֲלָה, וְהַתְּקוּבוֹת וְחִיבוּרוֹ שֶׁל הַעוֹלָם עִם
 הָאֱלוּקוֹת עַד לְכַחֲנִית הַתְּעַנּוּג וְהַיְוִי עֲנִין הַעֲלִיָּה, שֶׁהִיא בְּחִינָה נְעִלֵת
 בְּיוֹתֵר, כִּשְׁם שֶׁבְּכוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ, הַעוֹנֵג הוּא דְּבַר עֲמוֹק וּפְנִימִי מְאֹד, וּמִשְׁם
 מֵהַעוֹנֵג הַעֲלִיין הִיא הַמְּשַׁכֵּת וְהַתְּעוּנֵג וְהַתְּעוּנֵג וְהַתְּעוּנֵג
 שֶׁעַר הַחֲצָר הַפְּנִימִית גּוֹ' וְהִיָּה סִגּוּר שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה
 וּבְיוֹם הַשֶּׁשֶׁת יִפְתַּח, וְהַיְמִילִים "יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה וּבְיוֹם הַשֶּׁשֶׁת" הַמַּתְחִילוֹת

(27) כתובות ה, א. (28) ישע' מח, יג. (29) בשלח טו, יז. (30) ברכות לג, א. סנהדרין צב, א. נתבאר בלקו"ת נשא כא, ג. (31) בראשית א, א. (32) חגיגה יג, א. (33) בראשית ב, ד. (34) שם, ב. (35) ראה לקו"ת בלק עב, א. פינחס עט, ג. שה"ש לב, א. (36) יחזקאל מו, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 מוגבלים, במובן מסויים, היא בהגבלה, לפי שהתהוותה היא
 43 משם אלקים השם של מידת הצמצום ונד שמאל היד החלשה
 44 המסמלת את צמצום ומיעוט האור, אלא גם בחינת "שמים" הקשורה
 45 באין סוף כפי שהוא מאיר בשם הוי' היא בהגבלה, שהרי התהוותה
 46 של בחינת 'שמים' היא מיד ימין
 47 דוקא ששוללת יד שמאל, הינו, ששיכת לשם הוי'
 48 דוקא ולא לשם אלקים, וזה עצמו הוא גם הגבלה והינו,
 49 שהגלוי שבשמים שאמנם מצד עצמו הוא אין סוף אינו מאיר
 50 בארץ אלא רק בשמים ואם כן יש גבול להארתו, וטעם הדבר הוא לפי
 51 שכל אחד מהשניים, הארץ והשמים, נברא ביד אחת
 52 מהשניה, הארץ בשמאל והשמים בימין. ועל זה על כן שבכריאת
 53 העולם השמים נבראו ביד אחת בלבד וגם הארץ נבראה ביד אחת בלבד
 54 נאמר "גדולים מעשה צדיקים היינו בניין בית המקדש
 55 יותר ממעשה שמים וארץ", שבבית-המקדש כתיב
 56 "ידיד", שתי ידיים ביחד, ונתן בין שתי אותיות, היינו בין שם
 57 הוי' לשם אדני, ככתוב 'מכון לשבתך פעלת הוי', מקדש אדני כוננו ידך',
 58 פי החדוש בבית-המקדש שנברא בשתי ידיים הוא שגם
 59 בהגבלות הטבע שמצד שם אלקים, האיר אור הבלי-
 60 גבול שמצד שם הוי' שלמעלה מהטבע, כלומר, הארת הבלי גבול בתוך הגבול וחיבור הגבול
 61 עם הבלי גבול והינו לפי שהמשכה וגילוי האור האלוקי
 62 שבבית-המקדש היא מאור נעלה ביותר שלמעלה משם
 63 הוי' ומשם אלקים, ולכן כיוון שהוא אור הנעלה משניהם בכוון
 64 לחבר שניהם יחד.

1 באותיות ה' ו' ה' הם ראשי-תבות שם הוי'³⁷, לפי שבשבת
 2 כאשר 'יכל אלוקים' ואין צמצומים נמשך שם הוי'. מה-שאין-פן
 3 בששת ימי החול שבהם התהוותה היא על-ידי הצמצומים
 4 והגבורות משם אלקים דוקא.
 5 וזהו הפירוש הפנימי בפסוק "אף ידי יסדה ארץ"³⁸, "ארץ" קאי
 6 על העולם הזה הגשמי שהוא בהגבלה ויש לו מידות מוגבלות.
 7 ולמעלה יותר, במובן נעלה ורוחני יותר, הנה פללות עולמות
 8 בריאה-יצירה-עשה כל ארבעת העולמות הרוחניים הכלליים הם
 9 בכלל "ארץ", שהתהוותם היא על-ידי הצמצומים של
 10 שם אלקים ועל שם הצמצום הם נקראים בשם 'ארץ' כמו שנקרא העולם
 11 הזה הגשמי המוגבל, וזהו התוכן הפנימי של הכתוב "אף ידי יסדה
 12 ארץ", "ידי" היא יד שמאל³⁹, שהרי בהמשך נאמר 'ימיני יד
 13 ימין) טיפחה שמים' יד בכה, היד החלשה יחסית ליד ימין
 14 שמורה על הצמצום והחלישות רומזת לצמצום ומיעוט. אמנם
 15 בשמים שבהם נזכרה יד ימין כתיב⁴⁰ השמים שמים להוי',
 16 ששם בשמים מאיר שם הוי' שהוא אור אין סוף שאינו
 17 מצמצם, ולכן כתיב "ימיני טפחה שמים", שיד ימין מורה על הפח בתקפו, שהוא
 18 ענין שם הוי'. אף פללות מעשה שמים וארץ הוא בהגבלה, לא מיבעי שבחינת "ארץ" היא
 19 בהגבלה, לפי שהתהוותה היא משם אלקים ונד שמאל, אלא גם בחינת "שמים" היא בהגבלה,
 20 שהרי התהוותה היא מיד ימין דוקא ששוללת יד שמאל, הינו, ששיכת לשם הוי' דוקא ולא
 21 לשם אלקים, והינו, שהגלוי שבשמים אינו מאיר בארץ, לפי שכל אחד נברא ביד אחת.
 22 ועל זה נאמר "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ", שבבית-המקדש כתיב
 23 "ידיד", שתי ידיים, ונתן בין שתי אותיות, פי החדוש בבית-המקדש הוא שגם בהגבלות
 24 הטבע שמצד שם אלקים, האיר אור הבלי-גבול ששם הוי' שלמעלה מהטבע, כלומר, הארת הבלי גבול בתוך הגבול וחיבור הגבול
 25 עם הבלי גבול והינו לפי שהמשכה וגילוי האור האלוקי שבבית-המקדש היא מאור נעלה ביותר שלמעלה משם
 26 הוי' ומשם אלקים, ולכן כיוון שהוא אור הנעלה משניהם בכוון לחבר שניהם יחד.
 27 העולם הזה הגשמי והעולמות הרוחניים שגם הם בגדר עולמות

(37) שער הפסוקים פינחס כח, י ועוד. (38) ראה גם ד"ה באתי לגני השי"ת פ"א (סה"מ השי"ת ס"ע 111). (39) ראה פדר"א פ"ח. זח"ב, כ, א, לו, א, פה, ב. (40) תהלים קטו, טז.

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

45 עצמה ממשִׁיכִים אֶת הַיְחִוּד שִׂיאִיר וּיְתַגְלָה לְמִטָּה, וְעַל־יְדִי־זָה
 46 מְשַׁלְּמִים אֶת תְּכָלִית הַכּוֹנֵה שֶׁהָאֹר הָאֱלוּקִי הַנְּעֵלָה, הַבְּלִי גְבוּל, יִרֵד
 47 וְיִוֹשֵׁךְ וְיִאִיר לְמִטָּה, בְּתוֹךְ הַגְּבוּל וְאִף בְּעוֹלַם הַזֶּה.
 48 וְעַל־פִּי־זָה יוֹכֵן הַטַּעַם שֶׁבְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ עוֹנִים
 49 "אָמֵן", כִּי לֹא הָיָה צוּרֵךְ בְּכֵן לְפִי
 50 שֶׁבְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה יְחִוּד
 51 שֵׁם הַיְוָי וְשֵׁם אֱלֹקִים מִצַּד
 52 עֲצָם בְּנִינּוּ, מִצַּד עֲצָם בְּנִין הַמִּקְדָּשׁ
 53 כִּי בְעֲצַם הַעֲבוּדָה שֶׁמְקוּם וּבְנִין גַּשְׁמִי
 54 בְּעוֹלַם הַזֶּה הוּא מְקוּם לְהִשְׁרָאֵת
 55 הַשְּׂכִינָה וְגִילּוֹי אֱלֹקוֹת, הִיא עֲצֻמָּה כָּבֵד
 56 חִיבוּר הַבְּלִי גְבוּל עִם הַגְּבוּל וְיְחִוּד הַיְוָי
 57 וְאֱלֹקִים, וְהַיְחִוּד שֶׁל הַיְוָי וְאֱלֹקִים
 58 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה לֹא רַק
 59 לְמַעַלָּה, בְּרוּחָנִיּוֹת, אֲלֵא גַם
 60 לְמִטָּה בְּעוֹלַם הַזֶּה הָאִיר הַיְחִוּד
 61 בְּגִלּוֹי, שְׁגָם בְּעִנְיָנִים
 62 הַגְּשָׁמִיִּים שֶׁמִּצַּד הַטְּבַע, בְּהֵם
 63 גּוֹפָא עֲצָמָם הָיוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
 64 עִנְיָנִים שֶׁלְּמַעַלָּה מִהַטְּבַע,
 65 וְכִמוֹ עֲשָׂרָה נְסִים שֶׁהָיוּ
 66 בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ⁴¹, כִּמְפֹרֶט
 67 בְּמִשְׁנֵה בְּפִרְיָ אֲבוֹת, שֶׁהָיוּ נִיסִים
 68 שֶׁלְּמַעַלָּה מִהַטְּבַע שֶׁהִתְגַּלוּ וְהוֹפִיעוּ
 69 בְּתוֹךְ הַמִּצִּיאוֹת הַטְּבַעִיּוֹת עֲצָמָה,
 70 וּבְפִרְט בְּנֵס הַמִּיּוּחַד שֶׁהָיָה בְּבֵית
 71 הַמִּקְדָּשׁ בְּעִנְיָן "מְקוּם הָאָרוֹן
 72 אֵינוֹ מִן הַמִּדְּבָה"⁴², שֶׁהָיָה
 73 הַמְקוּם שֶׁבוֹ עָמַד הָאָרוֹן בְּקֹדֶשׁ
 74 הַקְּדִישִׁים מְדוּד בְּאֶרֶץ רַחֲב
 75 וְגִבְהָ, וּבְמִדְּיָה זֹו גּוֹפָא עֲצָמָה
 76 הָיָה "אֵינוֹ מִן הַמִּדְּבָה" כִּמְאֹמֵר
 77 חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא "דְּבַר זֶה מְסוּרֵת
 78 בִּידְעֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, מְקוּם אֵרוֹן אֵינוֹ מִן
 79 הַמִּדְּבָה", וּפִירֵשׁ רַש"י: "אֵינוֹ תּוֹפֵס
 80 לְמַעַט מְמַדַּת הַחֲלָל שֶׁל בֵּית כְּלוּם,
 81 דְּתַנִּיא אֵרוֹן שֶׁעֲשָׂה מִשָּׁה יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר
 82 אַמּוֹת אֵירֵד לְכָל רוּחַ, כִּשְׁנֵיתָן בְּאַמְצַע
 83 בֵּית הַכְּפוּרֹת וְהָרִי כָל הַחֲלָל לֹא הָיָה אֲלֵא כ' עַל כ' שֶׁנֶּאֱמָר וּלְפָנַי הַדְּבִיר
 84 עֲשִׂים אִמָּה אֹרֶךְ וְעֲשִׂים אִמָּה רֹחֵב, נִמְצָא שְׁאִין מְקוּם הָאָרוֹן מִמַּעַט כְּלוּם"
 85 וְנִמְצָא שֶׁבְּדָבָר זֶה יֵשׁ הָאָרָה וְגִילּוֹי שֶׁל בְּלִי גְבוּל בְּתוֹךְ הַגְּבוּל בְּאוֹפֵן בּוֹלֵט
 86 בְּמִיּוּחַד. וְלָכֵן לֹא הֶעֱרָכּוּ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ לְעֲנִית "אָמֵן" כְּדִי
 87 לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַיְחִוּד לְמִטָּה, כִּי הַדְּבַר כָּבֵד הָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, גַּם
 88 לְלֹא עֲנִיַּת "אָמֵן".

1 וְעַל־פִּי־זָה הַמְּבוּאָר לְעִיל אֲדוּתָה מַעֲלַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא חִיבוּר הַגְּבוּל
 2 וְהַבְּלִי גְבוּל יְחִד יוֹכֵן הַטַּעַם עַל־פִּי חֲסִידוֹת־הַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ
 3 עוֹנִים "אָמֵן" אֲלֵא אֲוֹמְרִים 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', כִּמְאֹמֵר
 4 חֲכָמֵינוּ ז"ל הַמּוּבָא לְעִיל. דְּהֵנָּה, עִנְיָן עֲנִית "אָמֵן" הוּא עַל אֲמִירַת
 5 הַבְּרָכָה, וְנוֹסַח הַבְּרִכּוֹת הוּא
 6 "בְּרוּךְ אַתָּה הַיְוָי אֱלֹקֵינוּ מְלֶךְ
 7 הָעוֹלָם", שֶׁעֲנִינָה שֶׁל הַבְּרִכָּה
 8 הוּא שִׁימּוֹשׁ וְיִאִיר וְיִתְגַּלָּה
 9 מִבְּחִינַת "אַתָּה" בְּנוֹכַח, דְּקֵאִי
 10 הַפְּנִיָה אֶל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא בְּמִלָּה
 11 'אַתָּה', בְּלִשׁוֹן נוֹכַח (בְּגוֹף רֵאשׁוֹן),
 12 מְכוּוֹנָת עַל עֲצָמוֹתוֹ יְתִבְרָךְ,
 13 מְהוּת וְעֲצָמוֹת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא
 14 בְּעֲצָמוֹ, הֵינּוּ שֶׁתְּהִיָּה הַמְּשַׁכָּה וְגִילּוֹי
 15 אֱלֹקוֹת מִעֲצָמוֹת הָאֱלֹקוֹת לְבְּחִינַת
 16 "הַיְוָי" הָאֹר הַבְּלִי גְבוּל וְלְבְּחִינַת
 17 "אֱלֹקֵינוּ" הָאֹר הַמְּצוּמָצֵם
 18 וְלְבְּחִינַת "מְלֶךְ הָעוֹלָם" כְּפִי
 19 שֶׁהָאֹר יִרֵד וּמְתַלַּב בְּעוֹלָמוֹת, הֵינּוּ
 20 שֶׁהַמְּשַׁכָּה וְהַגִּילּוֹי יִבְאוּ וְיִרְדּוּ מִדְּרָגָה
 21 לְדְרָגָה עַד לְמִטָּה מִטָּה בְּתוֹךְ
 22 הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן, וְהֵינּוּ שֶׁעֲנִין
 23 הַבְּרָכָה הוּא לְפַעַל הַמְּשַׁכָּת
 24 אֹר שֵׁם הַיְוָי שֶׁלְּמַעַלָּה מִהַגְּבוּל
 25 וְהַמְּצוּמָצֵם שִׁימּוֹשׁ בְּבְּחִינַת
 26 "אֱלֹקֵינוּ" בְּתוֹךְ גְּרֵדֵי הַמִּצִּיאוֹת
 27 הַמְּבוּבֵלֵת, וְהוּא עִנְיָן יְחִוּד הֵינּוּ
 28 הַמְּשַׁכָּה מִהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל "שֵׁם הַיְוָי"
 29 וְשֵׁם אֱלֹקִים הֵינּוּ חִיבוּר שֶׁל שְׁנֵי
 30 הָעִנְיָנִים בְּאוֹפֵן שֶׁל הַמְּשַׁכָּה מִפְּנִימִיּוֹת
 31 שֵׁם הַיְוָי לְפִנִּימִיּוֹת שֵׁם אֱלֹקִים (בְּשׁוּנָה
 32 מִהַמְּשַׁכָּה עַל דֶּרֶךְ הַרְגִיל, לֹא בִּיחְדוּי
 33 בַּה רַק הַחִצְיוֹנִיּוֹת וְהוֹסֵף שֶׁל דְּרָגָה אַחַת
 34 מֵאִירָה לְחִצְיוֹנִיּוֹת וְלַהֲתַחֲלָה שֶׁל הַדְּרָגָה
 35 הַמְּקַבֵּלָה מִמֶּנָּה).
 36 אָמֵנָם, מִצַּד הַהַמְּשַׁכָּה וְגִילּוֹי
 37 הָאֱלֹקוֹת מִלְּמַעַלָּה לְמִטָּה שֶׁנִּפְעַל עַל־
 38 יְדֵי אֲמִירַת הַבְּרָכָה עֲצָמָה אֲפָשֵׁר
 39 שֶׁהַיְחִוּד שֵׁם הַיְוָי וְשֵׁם אֱלֹקִים (וְתוֹסֵפֵת הָאֹר וְהַגִּילּוֹי שֶׁעַל־יְדֵי יְחִוּד זֶה)
 40 וְשֶׁאֵר רַק לְמַעַלָּה בְּעוֹלָמוֹת רוּחָנִיִּים עֲלִיוֹנִים, וְלֹא יִמְשָׁךְ לְהַתְּגַלּוֹת
 41 וְלַהֲאִיר לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִיּוֹן שֶׁתְּכָלִית הַכּוֹנֵה הָעֲלִיוֹנָה
 42 הִיא שֶׁפֶל הָעִנְיָנִים הַרוּחָנִיִּים הָעֲלִיוֹנִים יִמְשָׁכוּ לְמִטָּה וְלֹא יִאִירוּ
 43 רַק לְמַעַלָּה, לָכֵן אֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל "גְּדוּל הָעוֹנָה אָמֵן יוֹתֵר מִן
 44 הַמְּבָרָךְ", כִּי עַל־יְדֵי עֲנִית "אָמֵן" שֶׁהִיא דְּבַר נוֹסֵף עַל הַבְּרִכָּה

לְמִטָּה.

(41) אבות פ"ה מ"ה. (42) יומא כא, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ג) אָמַנְם עֲדִין צָרִיף לְהִבִּין, מַהוּ הַטַּעַם שֶׁבְּבִית־הַמִּקְדָּשׁ
 2 הָיָה צָרִיכִים לַעֲנוֹת "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד"
 3 וְמָה אִמְרָה זֶה הוֹסִיפָה עַל עֲנִיין הַמִּקְדָּשׁ מִצַּד עֲצָמוּ וְעַל מָה שֶׁנִּפְעַל עַל יַד־
 4 הַבְּרַכָּה?
 5 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהֵנָּה שֶׁרָשׁ
 6 וְהַתְּחַלָּה שֶׁל עֲנִין "בְּרוּף שֵׁם
 7 כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד"
 8 הוּא מֵיַעֲקֹב אָבִינוּ, כְּמֵאֲמַר
 9 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴³ בַּגְּמָרָא שֶׁפֶּאֶשֶׁר
 10 אָמְרוּ הַשִּׁבְטִים לְיַעֲקֹב "שְׁמַע
 11 יִשְׂרָאֵל הוּא יַעֲקֹב אֲבִינוּ הַנִּקְרָא גַם
 12 "יִשְׂרָאֵל הַיְּהוּדִי" אֲלֵקִינוּ הַיְּהוּדִי
 13 אָחֵד, פִּתַּח יַעֲקֹב וְאָמַר
 14 "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
 15 לְעוֹלָם וָעֶד". וְצָרִיף לְהִבִּין,
 16 מַהוּ תַכֵּן וְהַעֲנִין שֶׁל הַבִּקְשָׁה
 17 שֶׁתִּמְשָׁף "מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
 18 וָעֶד", הָרִי בֵּן הוּא שֶׁמַּלְכוּתוֹ שֶׁל
 19 ה' נִמְשַׁכַּת לַעֲד, לִנְצַח מִצַּד עֲצָם
 20 הַעֲנִין, גַּם לֹא בִקְשָׁה מִיּוֹחֶדֶת עַל
 21 כֵּן כְּמוֹ שֶׁפֶּתוּב "עַל מַלְכוּת ה'
 22 בְּכַמָּה פְּסוּקִים הַיְּהוּדִי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם
 23 וָעֶד"⁴⁴, וּמַלְכוּתוֹ כִּלְכֵּל
 24 מְשָׁלָה⁴⁵, וּמַהִי הַבִּקְשָׁה
 25 "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
 26 לְעוֹלָם וָעֶד" וְלִשְׁם מַה נֶחֱזַן
 27 לִבְקֹשׁ עַל כֵּן?
 28 אֵף הַעֲנִין הוּא, דְּהֵנָּה אָמְרוּ
 29 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴⁶ בַּגְּמָרָא כֹּל
 30 מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "נִצַּח סֵלָה
 31 וָעֶד" אֵין לוֹ הַפֶּסֶק, וּבִלְשׁוֹן
 32 הַגְּמָרָא, "תַּנַּח דְּבִי רַבִּי אֲלֵעִזֵּר בֶּן יַעֲקֹב:
 33 כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'נִצַּח' סֵלָה' וְעַד -
 34 אֵין לוֹ הַפֶּסֶק עוֹלָמִית. נִצַּח - דְּכַתִּיב
 35 'כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לִנְצַח אֶקְצוּף',
 36 סֵלָה - דְּכַתִּיב 'כֹּאשֶׁר שִׁמְעֵנוּ כֵּן רֵאִינוּ
 37 בְּעִיר ה' צַבֹּאוֹת בְּעִיר אֲלֵקִינוּ אֱלוֹקִים
 38 יִכְנַעַה עַד עוֹלָם סֵלָה, וְעַד - דְּכַתִּיב
 39 ה' יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד", וְכִיּוֹן שֶׁבָּאן
 40 לִגְבִּי מַלְכוּת ה' נֶאֱמַר "בְּרוּף שֵׁם
 41 כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד",
 42 הָרִי זֶה עֲנִין שֶׁ"אֵין לוֹ

1 (ג) אָמַנְם עֲדִין צָרִיף לְהִבִּין, מַהוּ הַטַּעַם
 2 שֶׁבְּבִית־הַמִּקְדָּשׁ הָיָה צָרִיכִים לַעֲנוֹת
 3 "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". וְהַעֲנִין
 4 בְּזָה, דְּהֵנָּה שֶׁרָשׁ עֲנִין "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
 5 לְעוֹלָם וָעֶד" הוּא מֵיַעֲקֹב אָבִינוּ, כְּמֵאֲמַר
 6 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴³ שֶׁפֶּאֶשֶׁר אָמְרוּ הַשִּׁבְטִים לְיַעֲקֹב
 7 "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיְּהוּדִי" אֲלֵקִינוּ הַיְּהוּדִי אָחֵד, פִּתַּח
 8 יַעֲקֹב וְאָמַר "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
 9 וָעֶד". וְצָרִיף לְהִבִּין, מַהוּ תַכֵּן הַבִּקְשָׁה שֶׁתִּמְשָׁף
 10 "מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", הָרִי בֵּן הוּא מִצַּד עֲצָם
 11 הַעֲנִין, כְּמוֹ שֶׁפֶּתוּב הַיְּהוּדִי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד⁴⁴,
 12 וּמַלְכוּתוֹ כִּלְכֵּל מְשָׁלָה⁴⁵, וּמַהִי הַבִּקְשָׁה "בְּרוּף
 13 שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". אֵף הַעֲנִין הוּא,
 14 דְּהֵנָּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴⁶ כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר
 15 "נִצַּח סֵלָה וָעֶד" אֵין לוֹ הַפֶּסֶק, וְכִיּוֹן שֶׁבָּאן
 16 נֶאֱמַר "בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד",
 17 הָרִי זֶה עֲנִין שֶׁ"אֵין לוֹ הַפֶּסֶק". וְכֵן מִצִּינּוּ בְּדַבְּרֵי
 18 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל הַלְּשׁוֹן "אֵינוֹ זֶה", כִּדְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ
 19 שְׁמוּאֵל⁴⁷ עַל הַפֶּסוּק⁴⁸ מִלֵּא קִרְנָה שְׁמֹן, וְלֵךְ
 20 אֲשַׁלְּחֶךָ אֶל יִשְׂרָאֵל בֵּית הַלְּחָמִי, כִּי רֵאִיתִי בְּבָנָיו לִי
 21 מְלֹךְ, "כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "לִי", אֵינוֹ זֶה לֹא
 22 בְּעוֹלָם־הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם־הַבָּא". וּבְמִקְוֹם אַחֵר⁴⁹
 23 אֵיתָא "אֵינוֹ זֶה לְעוֹלָם". וּבְמִקְוֹם אַחֵר⁵⁰ אֵיתָא
 24 "אֵינוֹ זֶה לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים". וּבְסִפְרֵי⁵¹
 25 וּבְמִדְרָשׁ⁵² פֶּרֶשׁת בְּהַעֲלֹתְךָ, מוֹנֵה י"ג דְּבָרִים
 26 שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵם "לִי". יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁפֶּתוּב⁵³ כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 27 כְּמוֹ שֶׁפֶּתוּב⁵⁴ כִּי לִי הָאָרֶץ (וְכֵן בִּירוּשָׁלַיִם כְּתִיב⁵⁵ הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי לִי).
 28 בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁפֶּתוּב⁵⁶ וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, וְכֵן י"ג הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵם
 29 "לִי" הֵם בְּאֶפֶן שֶׁ"אֵינוֹ זֶה". וְצָרִיף לְהִבִּין, וְהָרִי מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גְּלִינוּ מֵאֲרַצְנוּ⁵⁷,
 30 וּבָאוּ זָרִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וִירוּשָׁלַיִם נִתְּנָה לְעַיִים, וּבֵית־מִקְדָּשֵׁנוּ חָרַב, וְאֵיךְ
 31 אֲפָשֶׁר לֹמַר שֶׁ"אֵינוֹ זֶה". אֵף הַעֲנִין הוּא, שֶׁ"אֵינוֹ זֶה" פְּרוּשׁוֹ שֶׁאֵינוֹ זֶה מִכֹּל

(43) פסחים נו, א. (44) בשלח טו, יח. (45) תהלים קג, יט. (46) עירובין נד, א. (47) פי"ט. (48) שמואל-א טז, א. (49) ויק"ר פ"ב, ב. (50) ראה תנחומא באבער תצוה ט. ספרי שבהערה הבאה. (51) עה"פ בהעלותך יא, טז. (52) במדב"ר פט"ו, יז. (53) בהר כה, נה. (54) שם, כג. (55) מלכים-א יא, לו - הובא במדרש שמואל וויק"ר שם. (56) תרומה כה, ח. (57) תפילת מוסף דיו"ט.

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 כלומר, אינו זו לגמרי שְׁזָהוּ הַהֶפְרָשׁ בֵּין הַלְשׁוֹן "אֵין לוֹ הַפֶּסֶק"
 2 לַלְשׁוֹן "אֵינוֹ זֶז", שֶׁ"אֵינוֹ זֶז" הֵינּוּ שְׁאֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה לוֹ
 3 הַפֶּסֶק בְּאֹפֶן חֲלָקִי אֲבָל "אֵינוֹ זֶז" מִכָּל וְכָל לֹא יִתְכַן שִׁיּוּד
 4 וְיִחַבֵּט לַחֲלוּטִין, וְהֵינּוּ, שְׁגַם בְּזִמָּן הַגְּלוּת פְּאֶשֶׁר בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ
 5 תִּרְבּוּ, מִכָּל־מְקוֹם "אֵינוֹ זֶז"
 6 מִכָּל וְכָל, וְעִנִּין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא
 7 בִטֵּל לִגְמָרֵי אֲפִילוֹ כֹּאשֶׁר הֵבִית עֲצֻמוֹ
 8 חֲרֵב שְׁהָרֵי תְמוֹנֹת בֵּית־
 9 הַמִּקְדָּשׁ יִשָּׁנּוּ אֲרַבַּע אֲמוֹת
 10 שֶׁל הַלְכָה (פִּנ"ל), וּכְמוֹ־כֵן
 11 מִתִּיבֵם⁵⁸ וְהִתְפַּלְלוּ דֶרֶךְ אֲרַצָּם,
 12 שְׁגַם בְּזִמָּן הַגְּלוּת צָרִיף
 13 לְהִתְפַּלֵּל לְצַד לְכִיוּן אֲרָץ
 14 יִשְׂרָאֵל, וּבְאֲרָץ יִשְׂרָאֵל גּוֹפֵא
 15 עֲצֻמָּה - צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל לְצַד
 16 יְרוּשָׁלַיִם, וּבִירוּשָׁלַיִם גּוֹפֵא
 17 עֲצֻמָּה - לְצַד בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ⁵⁹,
 18 וְאִם כֵּן כָּל עֲנִינֵים אֱלֹהִים, אֲרָץ יִשְׂרָאֵל,
 19 יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, קִימִים בְּמוֹבָן
 20 מִסּוּיִם גַּם עֲשׂוּי וְנִמְצָא שְׁקִימִים
 21 לְנֻצָח, "אֵינוֹ זֶז" מִכָּל וְכָל.
 22 וְעִנִּין זֶה הוּא עַל־דֶּרֶךְ
 23 הַמִּבְּאֵר בְּמִקְוֵם אַחֲרָי⁶⁰ בְּתוֹרַת
 24 הַחֲסִידוֹת בְּעִנִּין הַפֶּסֶק הַפְּרָסָא
 25 צִמְצוּם וּמְחִיצָה שֶׁנִּמְשָׁלוּ לִילּוּן וּמִסְךְ
 26 הַמִּבְדִּיל וּמִסְתִּיר שְׂבִין עוֹלָם
 27 הָאֲצִילוּת לְעוֹלָמוֹת בְּרִיאָה־
 28 יְצִירָה־עֲשִׂיָה, שְׁהָאוֹר הָאֱלוּקִי
 29 שֶׁל עוֹלָם הָאֲצִילוּת מְאִיר גַּם עַל־
 30 יְדֵי הַפֶּסֶק הַפְּרָסָא, כֹּאדֹר שְׂבוּקָע
 31 אֵת הַיִּלּוּן וְהַמִּסְךְ וְתוֹרֵר בְּעוֹד אֲלָא
 32 שְׁהָאוֹר שְׂבָא עַל־יְדֵי הַפֶּסֶק
 33 הוּא בְּאֲפֶן אַחֲרָי מְאוֹר שֶׁלֹּא עוֹבֵר
 34 צִמְצוּם וְהַסְתֵּר.
 35 וְכֵן יוֹכֵן גַּם בְּפִרוּשׁ "אֵינוֹ
 36 זֶז", שֶׁכָּל הָעֲנִינֵים שְׂבִין
 37 הַבֵּית אֲרָץ יִשְׂרָאֵל, יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית
 38 הַמִּקְדָּשׁ הָאֲמוּרִים לְעִיל לְשָׁנָם בְּעֵצֶם
 39 גַּם עֲכָשׁוּ, אֲלָא שְׁהֵם בְּאֲפֶן
 40 אַחֲרָי אֲבָל כִּיוּן שְׂבִאוּפֶן מִסּוּיִם
 41 וּבְמוֹבָן מִסּוּיִם מִמְשִׁיכִים לְהַתְקִיִים,
 42 אֲכֵן "אֵינוֹ זֶז" זֶה מְצִיאֹת נֻצְחִית.
 43 וְזֶהוּ תִכְּוֵן הַבְּקָשָׁה "בְּרוּךְ שֵׁם

כָּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", שְׁפִרוּשׁ "לְעוֹלָם וָעֶד" הוּא
 שְׂאֵין לוֹ הַפֶּסֶק, וְהֵינּוּ, שְׁהַבְּקָשָׁה הִיא שְׂלֹא זֶז בְּלִבְד
 שְׂיִהְיֶה בְּמַלְכוּת ה' "אֵינוֹ זֶז" וְיִמְשִׁיךְ לְהַתְקִיִים בְּאֹפֶן כִּלְשָׁה, כְּמוֹ אוֹר
 מוֹעֵט שְׂמַאִיר מִבְּעַד לְמִסְךְ מִסְתִּיר, אֲלָא שְׁגַם לֹא יִהְיֶה לוֹ הַפֶּסֶק
 וְיִמְשִׁיךְ לִהְיוֹת בְּכָל תִּקְפוֹ, לֹא שִׁנּוּי
 וְיִהְיֶה "לְעוֹלָם וָעֶד".
 וְכַעַת חֲזוֹר לְעִנִּין הַקּוֹדֵם וּמִמְשִׁיךְ אֵת
 הַבִּיאוֹר בְּמַעֲלַת הַתּוֹרָה (הַשְּׁלֵב
 הָרִאשׁוֹן בְּעִבּוּרַת ה' שְׁגוּרֵם לְפָדִיית
 הַנֶּפֶשׁ הָאֱלוּקִית, כְּמִבּוּאָר לְעִיל).
 (ד) וְהִנֵּה בְּעִנִּין הַתּוֹרָה, אָנוּ
 אוֹמְרִים⁶¹ בְּחַפְזֵית זִבְא לְצִיּוּן
 בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂבָרְאָנוּ לְכָבוֹדוֹ
 כִּי וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת,
 וְצָרִיף לְהִבִּין מַה שְׂאוּמְרִים
 עַל הַתּוֹרָה וְנָתַן לָנוּ, לְשׁוֹן
 "מִתְנַה". דְּהִנֵּה, יֵשׁ הַפְּרָשׁ
 הַבְּדֵל בֵּין הַלְשׁוֹן "נָתַן"
 לַלְשׁוֹן "חָלַק", כִּפִּי שְׂמַצִּינוּ
 שֶׁ"הַרְוָאָה מְלִכֵי יִשְׂרָאֵל,
 אוֹמְרֵי בְּרַכָּה מִיּוֹחֲרַת בְּרוּךְ שְׁחָלַק
 מִכְּבוֹדוֹ". וְהַרְוָאָה מְלִכֵי
 עֲבוּרֵם, אוֹמְרֵי בְּרוּךְ שְׂנָתַן
 מִכְּבוֹדוֹ⁶², וּמִבְּאֵר בְּמִגְוֵן
 אֲבָרְהָם⁶³ שְׂטַעַם הַהַבְּדֵל בֵּין נוֹסַח
 הַבְּרַכָּה עַל מֶלֶךְ מִיִּשְׂרָאֵל לְנוֹסַח
 הַבְּרַכָּה עַל מֶלֶךְ נִכְרִי הוּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל
 הֵם "חָלַק אֱלוֹקָה" וְדַבְּקִים
 בוֹ, לְכֵן אוֹמְרִים "שְׂחָלַק".
 וּבִטְוִרֵי זְהִבִי⁶⁴ כְּתִבּ לְפִי
 שְׁהֵם דַּבְּקִים בוֹ יְתַבְּרָף, וְכָל
 שְׂאֵתָה אוֹמְרֵי "חָלַק", צָרִיף
 אֵתָה לְדַעַת מִמִּי נְחָלַק, כְּלוֹמֵר
 מִמִּי הוּא מְהוּוֹת חָלַק נִמְצָא שִׁישׁ
 יְחוּסֵם קֶשֶׁר וְשִׁיכּוֹת לְחַלְק אַחֲרָי
 מִי שְׂנַתְּחַלַּק מִמִּגְוֵן, כִּי אִם הִרְבֵּר

(58) דברי הימים-ב ו, לח. (59) ברכות ל, א. (60) ראה תו"א לך"לך יב, ב. ובכ"מ. (61) ב"ובא לציין". (62) ברכות נח, א. (63) או"ח סרכ"ד סק"ד. (64) שם סק"א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' ארונינו
 מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים? אמר להם
 הקדוש-ברוך-הוא למשה: החזור להן תשובה... אמר לפניו: ריבוננו של עולם,
 תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה' אלוךך אשר הוצאתיך מארץ
 מצרים. אמר להן: למצרים ירדתם
 לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא
 לכם?... מיד הודו לו להקדוש-ברוך-
 הוא...", לכן אומרים על זה
 הלשון "מתנה", לפי שבגלוי
 הרי זה נתינת התורה לבני ישראל
 באופן של פרווד לאחר שירדו
 למצרים ויש להם יצר הרע, היינו כפי
 שהם מציאות ולא כפי שהם "חלק"
 דבוק באלוקות לגמרי. והנה, כל
 זה הוא כפי שהתורה היא
 מצד-עצמה ועל כך אומרים שבאה
 מעולם הבריאה בו יש נתינת מקום
 למציאות, וירדה למטה, עולם של
 נבראים נפרדים. אמנם על-ידי-
 זה ש"למדנתנו", שישראל
 לומדים תורה, אזי נמשך
 בתורה פנימיות האצילות
 המתלבשת בבריאה (כלשון
 הרמ"ז), שהרי ישראל שורש
 נשמתם הם מבחינת האצילות,
 כמאמר⁷⁰ המובא בחסידות בשם
 הוהר פל נשמתא ונשמתא
 קימא בדיוקנאה קמי מלכא
 קדישא, כל נשמה ונשמה (מנשמות
 ישראל) עומדת בדיוקן שלה (בצורתה,
 במציאות שלה) לפני המלך הקדוש'
 ד"מלכא קדישא" הוא
 בחינת זעיר-אנפין המידות
 שבספירות העליונות (הנקראות 'פנים
 קטנות' כי לגבי האור הרב המאיר במוחין, האור שבמידות הוא מועט)
 דאצילות⁷¹, סוף עולמות האין-סוף עולם האצילות הוא העולם
 האחרון מבין עולמות האין סוף בהם מאיר האור האלוקי האין סוף, הבלי
 גבול והתחלת עניין מציאות נבראים מוגבלים הוא בעולם הבריאה שלאחר
 עולם האצילות, ובכל אופן, כל נשמות ישראל יש להן שורש בעולם האצילות.
 וכל אחד ואחד מישראל, גם הפחות שבפחותים, מבוכן
 הרוחני, אומר נשמה שנתת בי טהורה היא⁷² "טהורה" היינו כפי

1 הוא חלק ממשוהו, הרי הוא קשור באותו משוהו שהוא חלק ממנו,
 2 מה-שאין-כן באמות שאין להם יחוס אחרי הנותן כו'
 3 שאחר שנתן להם מתנה זו, גוי שנתמנה למלך לא נהיה קשור ושיך
 4 לקדוש-ברוך-הוא על-ידי זה, כי אמנם המלוכה ניתנה לו מה' ולכן כשרואים
 5 אותו מברכים את ה', אבל אחרי
 6 הנתינה שוב אין דבקות בנותן
 7 והמלך הנכרי איננו 'חלק' מהקדוש-
 8 ברוך-הוא. ועל-פי-זה יקשה,
 9 מה שפותרה אומרים לשון
 10 "מתנה" והרי דווקא לשון "חלק"
 11 מדיגיט את השייכות למי שחלק ולא
 12 הלשון "נתן"?
 13 אך הענין הוא, כמו שכתב
 14 הרמ"ז⁶⁵ רבי משה זכות, מקובל
 15 ממפרשי הוהר בשם הרמ"ז עין
 16 חיים⁶⁶ מכתבי הארז"ל בכונת
 17 מילים אלו "ברוך אלקינו
 18 שבראנו לכבודו כו' ונתן לנו
 19 תורת אמת" על-פי הסוד,
 20 שהתורה שלנו התורה כפי שירדה
 21 למטה לעולם הזה וניתנה לנו היא
 22 מעולם הבריאה. וכן איתא⁶⁷
 23 מובא בחסידות גם בפרוש נסח
 24 הברכה⁶⁸ בברכה השנייה של ברכת
 25 המזון "ועל תורתך
 26 שלמדנתנו", "שלמדנתנו"
 27 בעולם הבריאה. והרמ"ז
 28 עצמו פרש שהוא התורה כפי
 29 שניתנה לנו מן פנימיות אצילות
 30 העולם שלמעלה מעולם הבריאה
 31 המשפיע לבריאה כלומר,
 32 ההשפעה והנתינה היא מעולם
 33 הבריאה, אבל יש לה שורש ומקור
 34 למעלה מהבריאה, בפנימיות האצילות.
 35 וכיון שעקר התורה היא התורה של עולם הבריאה, עולם
 36 שבו כבר יש נתינת מקום למציאות של נבראים וכמו שאמרו חכמינו ז"ל
 37 בגמרא לגבי מתן תורה "למצרים ירדתם ויצר-הרע יש
 38 ביניכם"⁶⁹, כסיפור הגמרא, "בשעה שעלה משה למרום [לקבל את
 39 התורה], אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש-ברוך-הוא: ריבוננו של עולם, מה
 40 לילד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמורה גנוזה
 41 שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה

(65 'לזח"ג כח, א. 66) שער קריאת ס"ת פ"ה. (67) לקו"ת עקב יז, ב. וראה סה"מ ה'ש"ת ע' 68 בהערה. וש"נ. 68) בברכת המזון. (69) שבת פח, סע"ב ואילך. (70) כ"ה בכ"מ בדא"ח. וראה זח"ג קד, ב. זח"א צ, סע"ב. רכז, ב. רל"ג, ב. זח"ב צו, ב. זח"ג סא, ב. (71) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 81. וש"נ. (72) בברכות השחר.

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שישראל לומדים את התורה **בבאור קצר מהלשון** של מאמר חכמינו
 2 ו"ל המובא לעיל, משהחבר בית המקדש, אין לו לקדוש-ברוך-הוא בעולמו
 3 אלא "ארבע אמות של הלכה", כפי שממשיך ומבאר.
 4 **דהנה ידוע ש"ארבע אמות" הן כנגד ארבע אותיות שם**
 5 **הוי"ו**,⁷⁷ ית-ויה, והינו, דכ"שם
 6 **שפבית-המקדש** היתה
 7 **המִשְׁכַּת** והתגלות שם הוי"ו
 8 **כנ"ל**, כן הוא גם ב"ארבע
 9 אמות של הלכה" שהן
 10 **תמורת** בית-המקדש,
 11 **שה"ארבע אמות" הן ארבע**
 12 **אותיות שם הוי"ו**. וארבע
 13 האותיות של שם הוי"ו מרמזות
 14 **בפסוק**⁷⁸ **כל הנקרא בשמי**
 15 **ולכבודי בראתיו יצרתיו אף**
 16 **עשיתיו**. "כל הנקרא בשמי"
 17 הוא בחינת עולם האצילות,
 18 **ועקר** ההארה והתגלות של שם
 19 **הוי"ו** הוא בעולם האצילות,
 20 **ששם** עשר הספירות העליונות
 21 שבעולם האצילות הן בביטול מוחלט
 22 לקדוש-ברוך-הוא בעצמו, המאציל,
 23 ולכן בעולם האצילות "איהו
 24 וחייהי חד, הקדוש-ברוך-הוא
 25 ואורות הספירות הם אחד איהו
 26 **וגרמוהי חד**"⁷⁹ הקדוש-ברוך-
 27 הוא והכלים שבאמצעותם מאירות
 28 הספירות הם אחד, כי הכל בטל לפניו
 29 ואין מציאות נפרדת ממנו, ואף שגם
 30 בעולמות בריאה-יצירה-
 31 עשייה שלמטה מעולם האצילות יש
 32 הארת והתגלות שם הוי"ו,
 33 בשלושת האותיות הבאות לאחר האות
 34 י של הוי"ו המאירה בעולם האצילות,
 35 ה"א ראשונה של שם הוי"ו
 36 מאירה בעולם הבריאה,
 37 וא"ו בעולם היצירה, וה"א
 38 אחרונה בעולם העשייה⁸⁰,
 39 מכל-מקום אין משמעות הדבר
 40 שהארת שם הוי"ו היא גם בהם ועדיין עיקר גילוי שם הוי"ו הוא דווקא בעולם
 41 האצילות, כי הרי זה הגילוי של שלוש האותיות הללו בעולמות בריאה,
 42 יצירה ועשייה רק משלש האותיות האחרונות בלבד, אבל הי"ו שהוא

1 שהנשמה היא בעולם האצילות (לפני 'אתה בראתה', הנשמה כפי שהיא
 2 בעולם הבריאה), **וישראל נקראו** ב'שיר השירים' **בשם יונתי**⁷³,
 3 בטיי המראה על קשר ושייכות קרובה ביותר לאלוקות וכתוב בהו"ו ועוד
 4 כתוב בהם, בבני ישראל, ב'שיר השירים' **קומי לך**, ו'לך מתפרש בחסידות
 5 כמו לכי לעצמך, היינו **לשרשך**
 6 **ומקורך**⁷⁵ והרי שורש ומקור נשמות
 7 ישראל הוא, כאמור לעיל, בעולם
 8 האצילות, **ולכן על-ידי זה**
 9 **שישראל לומדים תורה, הרי**
 10 **הם ממשיכים בה בתורה**
 11 **מבחינת פנימיות האצילות**
 12 ששם הוא שורשה ומקורה. והינו,
 13 **שהתורה מצד-עצמה כפי**
 14 **שהיא בעולם הבריאה היא**
 15 **בחינת "מתנה" המורה על**
 16 **הפרוד** מנותן המתנה, ומתנה יש
 17 **לה הפסק**⁷⁶, בשונה מירושה שבה
 18 יש כלל הלכתי שירושה אין לה הפסק
 19 (ואם לנפטר המוריש אין בנים, אביו
 20 יורשו ואם אין לו אב ולא אח ולא בן
 21 אח ולא אחות ולא בן אחות ולא בני
 22 בניהן עד עולם ולא אבי האב ולא אחי
 23 האב ולא בני אחי האב ולא אחות האב
 24 ולא בני אחות האב מחזירין למטה
 25 ולמעלה על קרובי אבותיו עד ראובן בן
 26 יעקב, כמבואר במסכת בבא בתרא, ויש
 27 לכן גם משמעויות נוספות, כמו בדברי
 28 הרמב"ם, בהלכות זכיה ומתנה,
 29 "שכיב מרע שאמר נכסי לך ואחריך
 30 לפלוני והיה ראשון ראוי ליורשו ופירש
 31 ואמר לא משום ירושה אני נתן לך
 32 שאין לה הפסק אלא במתנה והרי
 33 הפסקתיה, השני קונה מה שמשיר
 34 הראשון..."), **אבל באשר ישראל**
 35 **לומדים תורה, שעל-ידי זה**
 36 **ממשיכים בה בתורה מבחינת**
 37 **פנימיות האצילות, הרי זה**
 38 **על-דרך הדין ש"הנותן מתנה**
 39 **למי שראוי ליורשו", כמו**
 40 **למשל בנו, שאז גם המתנה היא**
 41 **באפן שאין לה הפסק**⁷⁶, כמבואר בגמרא ובהלכה בדיני ירושה.
 42 (ה) **ויובן זה המבואר לעיל בענין מעלת התורה ומה שנוסף בה על-ידי**

(73) שה"ש ב, יד. (74) שם, יג. (75) ראה לקו"ת צו ח, ג. (76) ב"ב קלג, א. שו"ע חו"מ סרמ"ח ס"א ואילך. (77) ראה אוה"ת בלק ע' תתקלה. ועוד. (78) ישעי' מג, ז. (79) תקו"ז בהקדמה (ג, ב). תניא אגה"ק ס"כ. (80) ראה עץ חיים, שער מב פ"א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 היו"ד שהוא עקר שם הו"י (שהרי הו"י הוא מלשון מהוה, 2 והיו"ד מורה על תמידיות ההתהוות, על כך שההתהוות אינה 3 דבר חד-פעמי אלא מתחדשת תמיד, בכל רגע ורגע כמו שכתוב⁸¹ ככה 4 נעשה איוב והיו"ד במילה 'נעשה' מלמדת שפירוש הדבר הוא שכך נהג 5 לעשות תמיד), מאירה בעולם 6 האצילות דווקא. העולם של "כל" 7 הנקרא בשמי", ובכדי שימשך 8 שם הו"י גם בעולמות 9 בריאה-יצירה-עשה הוא 10 על-ידי בחינת "ולכבודי", 11 ואין פכוד אלא תורה⁸², 12 כדרכת חכמינו ז"ל בפרקי אבות על 13 הכתוב "כבוד חכמים ינחלו ותמימים 14 ינחלו טוב", ומשמעות העניין שעל-ידי 15 התורה שם הו"י המאיר בעולם 16 האצילות יאיר גם בעולמות בריאה- 17 יצירה-עשה היא שהתורה היא 18 הממצע האמצעי שעל-ידי 19 ימשך מבחינת "כל הנקרא 20 בשמי" עולם האצילות לבחינת 21 "בראתיו יצרתיו אף 22 עשיתיו" עולמות בריאה-יצירה- 23 עשה. 24 ובפרטיות יותר, לבאר יותר את 25 עניין המשכת האצילות לבריאה- 26 יצירה-עשה על-ידי התורה דהנה 27 ידוע שפשוט-רמז-דרוש 28 שבתורה הם ראשי תיבות 29 אותיות "פרד"⁸³, שעל-ידי 30 על ידי לימוד התורה בפשט, רמז 31 ודרוש נעשה תקון בחינת 32 בריאה-יצירה-עשה, "ומשם 33 יפרד"⁸⁴, העולמות שבהם יש 34 מציאות של עולמות נפרדים והינו 35 ותקון זה על-ידי-זה שהלמוד 36 הוא ביראת שמים, שנעשה 37 והדרך ליראת שמים היא על-ידי 38 למוד פנימיות התורה, סוד 39 שבתורה, שהוא כנגד עולם 40 האצילות, וכאשר למוד 41 פשוט-רמז-דרוש שבתורה
- חדור (דורכגענומען, חדור כולו) עם הסוד הפנימיות שבתורה, 42 הנה על-ידי-זה נמשך מעולם האצילות לעולמות בריאה- 43 יצירה-עשה. 44 וזהו גם-כן הביאור הפנימי על מה שכתוב⁸⁵ וכך פניך 45 למודי הו"י ורב שלום בפיך, 46 ודרשו חכמינו על פסוק זה אל- 47 תקרי בפיך אלא בוניך⁸⁶, 48 שעל-ידי ענין "בניך", 49 מלשון בינה, בן י"ה⁸⁷, "בן" 50 הוא ענין יראת-שמים שבאה 51 על-ידי ההתבוננות בסוד 52 שבתורה, שהוא ענין י"ה, 53 שהוא שתי אותיות אלו, הראשונות 54 של שם הו"י עקר שם הו"י⁸⁸, 55 אזי נעשה ענין "בניך", 56 שעוסקין לומדי התורה בכנינו 57 של עולם⁸⁹, והוא ענין 58 ההמשכה של האור האלקי 59 מעולם האצילות לעולמות 60 בריאה-יצירה-עשה ובדרך זו 61 יש קיום וחיות רבניין לעולם. וכל 62 זה הוא על-ידי למוד גליא 63 חלק הנגלה (הפשט וההלכה) 64 שבתורה באפן שחדור 65 בפנימיות התורה, שאז הנה 66 גם בדרגת "מתנה" שבתורה, 67 שבגלוי היא באפן של פרוד 68 ואין בה את הדבקות של 'חלק' 69 כמבואר לעיל, גם בה נמשך 70 פנימיות האצילות. ומכל זה 71 מובן מעלת "ארבע אמות 72 של הלכה", דכשם שבבית- 73 המקדש היה יחוד וחיבור שם 74 הו"י אור אין סוף ובלי גבול ושם 75 אלקים האור המוגבל שממנו 76 מתהווה מציאות מוגבלת, 77 שבהגבלה גופא עצמה האיר 78 הנה גם בדרגת "מתנה" שבתורה, שבגלוי היא באפן של פרוד, נמשך 79 פנימיות האצילות. ומכל זה מובן מעלת "ארבע אמות של הלכה", דכשם 80 שבבית-המקדש היה יחוד שם הו"י ושם אלקים, שבהגבלה גופא האיר שם

(81) איוב א, ה. תניא שעהיהו"א פ"ד. (82) אבות פ"ו, ג. (83) ראה רמ"ז לזח"א ד, סע"ב. (84) בראשית ב, יו"ד. וראה תו"א בראשית ג, א. ובכ"מ. (85) ישעי' נד, יג. (86) סוף ברכות. (87) לקו"ת פ' ראה כט, רע"ג. (88) ראה לקו"ת פקודי ג, ב. תורת חיים (בהוצאה החדשה) שם תמב, ד. (89) שבת קיד, א.

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

ביאור בדרך אפשר

פרשיות ע' תקכה: "שבינה אי אפשר להיות לבד בלא חכמה, כנודע שבחינת
 חכמה הוא בחינת כח השכל לבד ומקורו וכו', ובחינת בינה הוא בחינת
 התפשטות השכל באורך ורוחב בביאור היטב איך ומה וכו', לזאת אי אפשר
 להיות בחינת בינה בלא חכמה כמו שאי אפשר להיות התפשטות השכל בלי
 כח ומקור וכו'".

אָמְנָם "דוֹדִים", אַהֲבִים הֵם
 בְּחִינַת "זְעִיר-אַנְפִּין הַמִּידוֹת
 הַעֲלִיּוֹנוֹת וְנוֹקְבָא' סְפִירוֹת הַמַּלְכוּת
 שְׂיִחוּדָם הַחִיבוּר בֵּינֵיהֶם וְהַשְׁפַּעָה
 שֶׁ-עַל-יְדֵי זֶה הוּא רַק לְפָרְקִים וְלֹא
 תְּמִיד, וְלִכֵּן הִיא בְּנֵינ בֵּית-
 הַמִּקְדָּשׁ וְחִרְבָּן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ,
 לְפִי שְׂהִיחוּד שֶׁל זְעִיר-אַנְפִּין
 וּמַלְכוּת אֵינּוּ תְּמִידִי אֲלֵא לַפְעַמִּים
 הֵם בִּיחוד, וְאוּ הַמִּקְדָּשׁ קָיִים, וְלַפְעַמִּים
 אֵינֵם בִּיחוד, וְאוּ הַמִּקְדָּשׁ אֵינּוּ קָיִים.
 וְעַל זֶה מְבַקְשִׁים "בְּרוּךְ שֵׁם
 כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד",
 שְׂהִיחָה בְּאֶפְן שֶׁל יְחִיד תְּמִידִי
 לֵאל הַפֶּסֶק וְאוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יִהְיֶה קָיִים
 תְּמִיד וְהַשְׂרָאָה הַשְּׂכִינָה תִּהְיֶה לֹא רַק
 ב"ארבע אמות", כמבואר לעיל.
 וְזֶה הִיא גַּם-כֵּן תִּכְּן בְּקִשָּׁת
 יַעֲקֹב כְּשֶׁאִמְרוּ לוֹ בְּנֵי "שְׁמַע
 יִשְׂרָאֵל" וְהוּא עֲנֵה לָהֶם "בְּרוּךְ שֵׁם",
 אֶף-עַל-פִּי שְׁגַם מִצַּד-עֲצָמוֹ
 "הַיְוִי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד",
 "וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה",
 וּמַלְכוּת ה' בְּעוֹלָם הִיא עֲנִין תְּמִידִי לֵאל
 הַפֶּסֶק כִּלְל, מְכַל-מְקוֹם הַרְי
 אֶפְשָׁר יִתְּן שְׂהִיחָה מַלְכוּת ה'
 בְּאֶפְן ד' קָרוּ לִיָּה אֶלְקָא
 דְּאֶלְקָא"⁹³ שְׁקוּרִיאִים לוֹ, לְקָדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, אֲלוּקֵי אֵלֵקִים, וְהִיא הַכְּרָה
 בְּמַלְכוּת ה' שְׁקִימַת בְּאוֹמוֹת הָעוֹלָם
 שְׁמַצַּד אֶחָד מֵאֲמִינִים בְּה' אֵךְ מִצַּד שְׁנֵי
 נוֹתְנִים חֲשִׁיבוֹת לְעוֹד 'אֲלוּקִים' (כּוֹחוֹת) מַלְכֵד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא
 שְׁמַכְרִים שְׁהוּא מַעַל כּוֹלֵם, וְהוּא זֶה שְׁנַת לָהֶם אֵת הַכַּח וְהַשְׁלִיטָה, וְתִהְיֶה
 גְּלוּת הַשְּׂכִינָה וְגְלוּת יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה מְבַקְשִׁים "בְּרוּךְ שֵׁם
 כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", שְׁלֵא יִהְיֶה שׁוֹם הַפֶּסֶק וְשׁוֹם
 הָעֵלֶם וְהַסְתֵּר עַל הַתְּגִלוֹת מַלְכוּת ה' בְּעוֹלָם גַּם כְּפִשׁוּטוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת,

שֵׁם הַיְוִי שְׁלִמְעָלָה מֵהֵטְבַע (כְּנ"ל), כֵּן גַּם ב"אַרְבַּע אֲמוֹת
 שֶׁל הַלְכָה", שְׂבִשְׁטַח וּמְקוֹם הַגְּשָׁמִי בְּתוֹךְ גְּדֵרֵי הַמִּצְיָאוֹת
 הַגִּשְׁמִית שֶׁל "אַרְבַּע אֲמוֹת" מְאִירוֹת אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֵׁם הַיְוִי
 שְׁלִמְעָלָה מְגִדְרִים אֵלֶּה. וְכִאֲמֹר לְעִיל שְׁעַל יְדֵי לִימוֹד הַתּוֹרָה, אוֹר הַפְּנִימִיּוֹת
 שֶׁל עוֹלָם הָאֲצִילוֹת, עוֹלָם שֶׁל אֵין סוּף,
 מְאִיר בְּעוֹלָמוֹת בְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה,
 עוֹלָמוֹת שֶׁל פִּירוּד.
 אָמְנָם, לְאַחֲרֵי כָל זֶה, גַּם לְאַחַר
 הַבִּיאוּר בְּמַעֲלַת "אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל
 הַלְכָה" בּוֹמֵן הוּא, וְהַכּוֹחַ הַמִּיּוּחָד שֶׁשֶׁ
 בְּלִימוֹד הַתּוֹרָה גַּם בּוֹמֵן הוּא, הַרְי
 מְכַל-מְקוֹם אֵין זֶה הַמַּצַּב בּוֹמֵן
 הַגְּלוּת, עִם כָּל מַעֲלָתוֹ, דוֹמָה לְכִמוֹ
 שְׂהִיחָה בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ מִמַּשׁ.
 וְעַל זֶה הִיא הַבְּקָשָׁה "בְּרוּךְ
 שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
 וָעֶד", עַל אֵף שֶׁלְכִאוּרָה אֵין צוּרָךְ
 בְּתַפִּילָה עַל זֶה, וּמַלְכוּת ה' נִמְצָאָת
 בְּעוֹלָם בְּכָל אוֹפֵן, וְהַבְּקָשָׁה הִיא
 שְׂהִיחָה לֹא רַק עֲנִין "אַרְבַּע
 אֲמוֹת שֶׁל הַלְכָה" שְׂהוּא
 הַמִּקְדָּשׁ הַפְּרָטִי שְׂבַכְל אֶחָד
 וְאַחַד, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב תּוֹרָה לְעִנִּין
 עֲשִׂיַת הַמַּשְׁכֵּן "וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם"
 וְאֵם הַמְדוּבָר הִיא רַק עַל הַשְׂרָאָה
 הַשְּׂכִינָה בְּמַשְׁכֵּן עֲצָמוֹ הִיא צָרִיךְ לִזְמֹר
 "וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם" וְכִיּוֹן שֶׁנִּאֲמַר
 "וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם" לְשׁוֹן רַבִּים, הַכְּתוּב
 מִתְּפָרֵשׁ "וְשִׁכְנָתִי" בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד
 וְאַחַד⁹⁰, וְדַבָּר זֶה שֶׁל הַשְׂרָאָה
 הַשְּׂכִינָה בְּמַשְׁכֵּן וּמְקָדֵשׁ הַפְּרָטִי בְּשַׁתוֹךְ
 כָּל אֶחָד הוּא כְּמוֹכֵן גַּם בּוֹמֵן הַגְּלוּת
 אֵךְ הַבְּקָשָׁה הִיא שְׁלֵא לְהַסְתַּפֵּק בּוֹה
 אֲלֵא יִהְיֶה גַּם הַמִּקְדָּשׁ
 כְּפִשׁוּטוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת וְכַפִּי
 שְׁמַמְשִׁיךְ וּמְבָאָר.

וְהַעֲנִין בְּזֶה, דְּהִנֵּה פְתִיב⁹¹ ב'שִׁיר הַשִּׁירִים' אֶכְלוּ רְעִים שְׁתוּ
 וְשִׁכְרוּ דוֹדִים, "רְעִים" הִנֵּנוּ סְפִירוֹת חַכְמָה וְסְפִירוֹת הַבִּינָה בְּחִינַת
 "תְּרִין רְעִין דְּלֵא מִתְּפָרְשִׁין"⁹², עֲלֵיהֶם נִאֲמַר בּוֹהָר שְׁהֵם כְּמוֹ שְׁנֵי
 חֲבָרִים שְׁלֵא נְפָרְדִים שְׂיִחוּדָם הַחִיבוּר וְהַשְׁפַּעָה הַפְּנִימִית בֵּינֵיהֶם הוּא
 יְחִיד תְּמִידִי בְּלִי הַפֶּסֶק מִמַּשׁ (וּבְסִפָּר מֵאֲמִיר אֲדַמּוּר הַזִּקֵּן -

(90) הוּבָא בְּשֵׁם רז"ל בְּלִקוּת ר"פ נִשְׂא כ, ס"ע"ב. וּבכ"מ. וְרָאָה רֵאשִׁית חַכְמָה שְׁעַר אֵהָבָה פֶּרֶק ו קָרוּב לְתַחֲלִילוֹ (ד"ה) וְשְׁנֵי פְסוּקִים). אֲלִישִׁךְ תְּרוּמָה כְּה, ח. שְׁל"ה סט, א. רֵא, א. שְׁכָה, ב. שְׁכו, ב. וְרָאָה לְקוּ"ש חֵלֶק כּו ע' 173 הָעֵרָה 45.
 (91) שְׁה"ש ה, א. (92) רָאָה זח"ג ד, א. (93) רָאָה סוּף מִנְחוֹת.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁיִהְיֶה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ עַל מְכוּנֹו, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם
 2 "לִי", יִשְׂרָאֵל וְאַרְצוֹ יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ
 3 וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד וְכוּ', כְּמוֹכָא לְעִיל יְהִי כְּפִשְׁטוּם בְּגִשְׁמִיּוֹת,
 4 בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.
 5 (ו) וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בַפְּסוּק
 6 הַפּוֹתַח אֶת הַמֶּאֱמָר "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט
 7 תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה",
 8 שְׁבָכְדִי לְפַעַל אֶת הַגְּאֻלָּה
 9 בְּפַעַל, וְלֹא לְהַסְתַּפֵּק בַּהֲשֵׁרָאֵת
 10 הַשְׂכִּינָה וּבִגְלוֹי מַלְכוּת ה' בְּעוֹלָם רַק
 11 בְּאוֹפֵן חֲלָקִי וּבְמוֹבֵן מְסוּרִים, הִנֵּה
 12 תַּחֲלַת הָעֲבוּדָה הִיא עַל־יְדֵי
 13 לְמוֹד הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת
 14 "מִשְׁפָּט", כְּמוֹכָא לְעִיל בַּתְּחִילָת
 15 הַמֶּאֱמָר, וְנוֹסֵף לְזֶה צְרִיף לְהִיּוֹת קִיּוֹם
 16 קִיּוֹם הַמִּצְוֹת שֶׁנִּקְרָאת
 17 "צְדָקָה", וְהוּא עֲנִין בְּרוּר
 18 הַפְּרִירָת הַטּוֹב מֵהֲרַע וְהֵעֲלֵאת
 19 הַנְּצוּצוֹת הַאֲלוּקִיִּים שְׂבָכְדָרִים
 20 הַגִּשְׁמִיִּים, כְּמֶאֱמָר רַבּוֹתֵינוּ
 21 ז"ל⁹⁴ צְדָקָה עֲשֵׂה הַקֶּבֶ"ה
 22 בְּיִשְׂרָאֵל שְׁפֹזְרֵן לְבִין הָאֱמוּנוֹת
 23 וּמְבוֹאָר בַּחֲסִידוֹת שֶׁהַצְּדָקָה וְהַטּוֹבָה
 24 שְׂבָדְבָר הִיא שְׁעַל־יְדֵי שְׁבָנֵי יִשְׂרָאֵל
 25 מִפְּזוּרִים בְּמִקְוֹמוֹת רַבִּים מִתְּבַרְרִים
 26 הַנִּיּוּצוֹת שְׂבָכֵל מְקוּם וּמְקוּם.
 27 וְכֹאשֶׁר יִשְׁנוּ עֲנִין "מִשְׁפָּט
 28 וְצְדָקָה", תּוֹרָה וּמִצְוֹת, הִנֵּה עַל
 29 זֶה נֶאֱמָר⁹⁵ בַּתְּחִילִים עֲשִׂיתִי
 30 מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בְּלִ תְּנִיחָנִי
 31 לְעַשְׂקִי, וְאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 32 ז"ל⁹⁶ בְּמִדְרַשׁ שְׁעַל־יְדֵי עֲשִׂיתִי
 33 "מִשְׁפָּט וְצְדָקָה", נְעִשִׂיתִי
 1 הַהֲצֵלָה מִשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים כְּאֵן 'עוֹשֵׂקִי', שְׁעוֹשִׂים
 2 וּמְעִיקִים לְיִשְׂרָאֵל.
 3 וְזֶהוּ שֶׁלְּאַחֲרֵי "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה"
 4 מִמְּשִׁיף בְּכַתוּב "וְשָׁבַר פְּשָׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּו, וְעוֹזְבֵי הַוְיָ'
 5 יִכְלוּ"⁹⁷, הִינּוּ, שְׁעַל־יְדֵי
 6 ה"מִשְׁפָּט וְצְדָקָה" מְכִלִּים
 7 אֶת שׁוֹנְאֵיהֶם וְעוֹשֵׂיהֶם שֶׁל
 8 יִשְׂרָאֵל. וְעַל־יְדֵי זֶה נְעִשִׂית
 9 גַּם פְּדִית הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית,
 10 שֶׁהוּא עֲנִין הַגְּלוּי מִן
 11 הָעֵלָם, כְּמוֹכָא לְעִיל שְׁלַגְבֵי הַנֶּפֶשׁ
 12 הַאֲלֵקִית אֵין צוּרָה בְּהוֹצָאָה מִן הַשְּׁבִיָּה
 13 כִּי אֲפִילוּ בַעַת חֲטָא חֲס וְשְׁלוֹם הִיא
 14 נִשְׁאֵרָת 'בְּאִמְנָה' עִם הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא,
 15 וְכֵן הַהֲשָׁבָה בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית,
 16 שֶׁתְּשׁוּב מִהַשְּׂבִיָּה שְׂבָגֵל חֲטָא,
 17 וְיִתְגַּלֶּה בָּהּ בְּנֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית
 18 הָאֲמֵת שֶׁתְּכִלִּית בְּרִיאַתָּהּ הִיא
 19 בְּשָׂבִיל לְהַשְׁלִים אֶת הַכְּנוּנָה
 20 הַעֲלִינָה לְהִבִּיא אֶת הָאוֹר הָאֲלוּקִי
 21 בַּחוּךְ הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, וְעַל־יְדֵי זֶה
 22 יְהִי גַם גְּלוּי וְהִכְרָה שֶׁל אֱלֹקִת
 23 בְּעוֹלָם, בְּכָל הַפְּרִטִים, בְּכָל
 24 הַנְּבוֹרָאִים, שֶׁ"יִּדְע כָּל פְּעוּל כִּי
 25 אֲתָה פְּעַלְתּוּ, וְיָבִין וְיִכִּיר כָּל
 26 יְצוּר כִּי אֲתָה יְצַרְתּוּ"⁹⁸,
 27 בְּכַנְּנוּ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי,
 28 עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ בְּמַהְרָה
 29 בְּיָמֵינוּ.
 1 הַמִּקְדָּשׁ עַל מְכוּנֹו, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם
 2 "לִי", יִשְׂרָאֵל וְאַרְצוֹ יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם וּבֵית־
 3 הַמִּקְדָּשׁ וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד וְכוּ', יְהִי כְּפִשְׁטוּם
 4 בְּגִשְׁמִיּוֹת, בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.
 5 (ו) וְזֶהוּ "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה",
 6 שְׁבָכְדִי לְפַעַל אֶת הַגְּאֻלָּה בְּפַעַל, הִנֵּה
 7 תַּחֲלַת הָעֲבוּדָה הִיא עַל־יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה
 8 שֶׁנִּקְרָאת "מִשְׁפָּט", וְנוֹסֵף לְזֶה צְרִיף לְהִיּוֹת קִיּוֹם
 9 הַמִּצְוֹת שֶׁנִּקְרָאת "צְדָקָה", וְהוּא עֲנִין בְּרוּר
 10 הַנְּצוּצוֹת, כְּמֶאֱמָר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁹⁴ צְדָקָה עֲשֵׂה
 11 הַקֶּבֶ"ה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁפֹזְרֵן לְבִין הָאֱמוּנוֹת. וְכֹאשֶׁר
 12 יִשְׁנוּ עֲנִין "מִשְׁפָּט וְצְדָקָה", הִנֵּה עַל זֶה נֶאֱמָר⁹⁵
 13 עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בְּלִ תְּנִיחָנִי לְעַשְׂקִי, וְאַמְרוּ
 14 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁹⁶ שְׁעַל־יְדֵי עֲשִׂיתִי "מִשְׁפָּט וְצְדָקָה",
 15 נְעִשִׂית הַהֲצֵלָה מִשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ
 16 שֶׁלְּאַחֲרֵי "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה"
 17 מִמְּשִׁיף בְּכַתוּב "וְשָׁבַר פְּשָׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּו, וְעוֹזְבֵי הַוְיָ'
 18 יִכְלוּ"⁹⁷, הִינּוּ, שְׁעַל־יְדֵי ה"מִשְׁפָּט
 19 וְצְדָקָה" מְכִלִּים אֶת שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל־
 20 יְדֵי זֶה נְעִשִׂית גַּם פְּדִית הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית, שֶׁהוּא
 21 עֲנִין הַגְּלוּי מִן הָעֵלָם, וְכֵן הַהֲשָׁבָה בְּנֶפֶשׁ
 22 הַבְּהֵמִית, שֶׁתְּשׁוּב מִהַשְּׂבִיָּה, וְיִתְגַּלֶּה בָּהּ הָאֲמֵת שֶׁתְּכִלִּית בְּרִיאַתָּהּ הִיא בְּשָׂבִיל
 23 לְהַשְׁלִים אֶת הַכְּנוּנָה, וְעַל־יְדֵי זֶה יְהִי גַם גְּלוּי אֱלֹקִת בְּעוֹלָם, שֶׁ"יִּדְע כָּל
 24 פְּעוּל כִּי אֲתָה פְּעַלְתּוּ, וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אֲתָה יְצַרְתּוּ"⁹⁸, בְּכַנְּנוּ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ
 25 הַשְּׁלִישִׁי, עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

(94) פסחים פז, ב. וראה ת"ח וישב קצט, א. ובכ"מ. (95) תהלים קיט, קכא. (96) ראה שמו"ר פ"ל, כח. פירש"י שופטים כ, א. (97) ישעי' א, כח. (98) נוסח תפילת ראש השנה.